

ΑΧΜΕΤ ΑΛΤΑΝ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: SON OYUN
Από τις Εκδόσεις Everest, Κωνσταντινούπολη 2013
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το τελευταίο παιχνίδι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ahmet Altan
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Θάνος Ζαράγκαλης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Τσίρης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θοδωρής Πιτουρίκος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Ahmet Altan, 2013
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Jill Battaglia/Arcangel Images,
Asaf Eliason/www.shutterstock.com
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2014

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2014, 3.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0519-3

Η παρούσα έκδοση έγινε με τη συμβολή του Ministry of Culture and Tourism
of the Turkish Republic, General Directorate of Libraries and Publications.

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΑΧΜΕΤ ΑΛΤΑΝ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ
ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Μετάφραση από τα τουρκικά: Θάνος Ζαράγκαλης

I

Η ΚΩΜΟΠΟΛΗ ΚΟΙΜΟΤΑΝ.

Στις μεγαλουπόλεις υπάρχουν πάντοτε κάποιοι που μένουν ξύπνιοι, αλλά στις κωμοπόλεις όλοι κοιμούνται την ίδια ώρα· αυτό το έμαθα αφού ήρθα εδώ.

Κάθισα στο παγκάκι κάτω από τον ευκάλυπτο που στεκόταν σαν ένα μεγαλοπρεπές άγαλμα στη μοναδική λεωφόρο της κωμόπολης. Ήταν ένα συνηθισμένο παγκάκι με παράλληλα, αραιά τοποθετημένα καφέ ξύλα που είχαν επάνω τους χαράξεις, ονόματα χαραγμένα με σουγιά, ακόμα κι ένα σχέδιο καρδιάς.

Απ' την ημέρα που είχα έρθει σ' αυτή την κωμόπολη ήθελα να καθίσω σ' αυτό το παγκάκι, αλλά δεν είχα καταφέρει να το κάνω μέχρι αυτή τη νύχτα.

Ακούμπησα την πλάτη μου στο παγκάκι.

Σήκωσα το κεφάλι προς τον ουρανό.

Όλοι κοιμόνταν και όλοι την ίδια στιγμή έβλεπαν όνειρα.

Καθώς κοιτάζα στον ουρανό είδα από όλα τα σπίτια, τα παράθυρα, τις καμινάδες, τις πόρτες να βγαίνουν έξω όνειρα και να υψώνονται· μέσα σε μια λευκότητα που θύμιζε σύννεφο άκουσα ανθρώπους με πολύχρωμα ρούχα να μιλούν, να γελούν, να φωνάζουν, να κάνουν έρωτα, να λυγίζουν, να στροβιλίζονται, να αγγίζονται σε θεατρικές σκηνές με βελούδινες κουρτίνες, σε στάβλους, σε σκοτεινά δρομάκια, σε καθιστικά, σε λαϊκές αγορές, σ' ακρογιαλιές· άκουσα ένα άλογο να χλιμιντριίζει, είδα δυο γυναίκες να φιλιούνται, ένα παιδί να τρέχει κλαίγοντας, έναν θησαυρό με χρυσά νομίσματα, ένα μαχαίρι να αστράφτει, είδα να πρωταγωνιστεί ο ίδιος άντρας ή γυναίκα σε διαφορετικά όνει-

ρα, οι άνθρωποι να πολλαπλασιάζονται στα όνειρα των άλλων ανθρώπων.

Παρακολούθησα τα όνειρα της κωμόπολης.

Δεν ήμουν μεθυσμένος, ή, καλύτερα, δεν ήμουν μεθυσμένος απ' το ποτό.

Λίγο πριν, είχα σκοτώσει κάποιον.

Το θυμάμαι σαν όνειρο.

Στην πραγματικότητα, δε θυμόμουν πολλά πράγματα: θυμάμαι το μπράτσο μου, ήταν σαν ένα ξεχωριστό κομμάτι του κορμού μου, το χέρι μου είχε απομακρυνθεί απ' το μπράτσο, κρατούσε ένα πιστόλι, δε θυμάμαι να πάτησα τη σκανδάλη, άκουσα μονάχα τον κρότο του πιστολιού, μετά το άτομο απέναντί μου άνοιξε το στόμα του σαν να ήθελε να πει κάτι, ζάρωσε το πρόσωπό του, σήκωσε το ένα χέρι στον αέρα, με το άλλο πίεσε την κοιλιά του, είδα να πέφτει στα γόνατα, δεν είδα καθόλου αίμα.

Δεν ξέρω τι αισθάνονται όσοι σκοτώνουν άνθρωπο, εγώ εκείνη τη στιγμή ένιωσα έναν δυνατό σπασμό και, σχεδόν σε όλα τα μέρη του σώματός μου, ένιωσα τον φόβο· ποτέ στο παρελθόν δεν είχα νιώσει τέτοιο φόβο: το κορμί μου, η σάρκα μου, οι φλέβες μου είχαν τρομάξει. Μετά θαρρείς ότι βυθίστηκα σε βαθύ ύπνο.

Βγήκα απ' το σπίτι και περπάτησα.

Μου φαίνεται πως δε σκεφτόμουν τίποτα.

Ήρθα και κάθισα σ' αυτό το παγκάκι.

Πιστεύω πως ο Θεός είναι ένας κακός και αδέξιος μυθιστοριογράφος.

Δε νομίζω πως ένας μυθιστοριογράφος ο οποίος στηρίζει σε συμπώσεις τις σχέσεις όλων των χαρακτήρων που δημιουργεί, λύνει τα προβλήματα στα κεφάλαια που δυσκολεύεται πάλι με συμπώσεις, θεωρείται καλός μυθιστοριογράφος.

Ωστόσο, σ' αυτή τη στολισμένη με άγριο χιούμορ ζωή, την οποία δημιουργεί ο Θεός, δεν υπάρχει τίποτε άλλο από συμπώσεις.

Αν αφαιρέσετε τις συμπώσεις, η ζωή τελειώνει.

Εγώ δεν κατάγομαι απ' αυτό τον τόπο.

Έφτασα από μακριά, από μεγάλη πόλη.

Εδώ όπου ήρθα να γράψω ένα μυθιστόρημα στο οποίο κάποιος διαπράττει ένα έγκλημα, εάν διέπραξα μια δολοφονία, τι πιο φυσιολογικό απ'το να την αποδώσω στην αδέξια εμμονή και ειρωνεία των συμπύσεων που επιστρατεύει ο Θεός.

Όλη η κωμόπολη βλέπει όνειρα.

Εγώ είμαι ξύπνιος, αλλά αισθάνομαι σαν να κοιμάμαι.

Θα διηγηθώ όλη την ιστορία.

Δεν την έγραψα εγώ, ο Θεός την έγραψε, γι' αυτό είναι τόσο απίστευτη, τόσο ψυχρή, τόσο άγρια.

II

ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ που τη συνάντησα τη θυμάμαι ακόμα και τώρα με όλες τις λεπτομέρειες.

Είχαμε συναντηθεί στο μικρό αεροδρόμιο της κωμόπολης, που βρισκόταν ανάμεσα σε χαμηλούς λόφους και τη θάλασσα.

Είναι παράξενο, όμως στη μνήμη μου δεν έμεινε το πρόσωπό της, αλλά ένα απροσδιόριστο φως· από περιέργεια κοίταξα να δω τι είναι αυτό το φως.

Είχε πολύ λαμπερά μάτια, και όλοι όσοι την κοίταζαν μαγνητίζονταν απ' τα μάτια και το φως τους· την ομορφιά του προσώπου της τη διαπίστωναν πιο ύστερα.

Εκείνη το ήξερε αυτό.

Πιστεύω πως απ' την εφηβεία της είχε καταλάβει πως μπορούσε να σέρνει τους ανθρώπους από πίσω της απλώς κοιτάζοντάς τους.

Αργότερα το είδα πιο καθαρά, οι άνθρωποι πήγαιναν από πίσω της, ήθελαν να της δώσουν κάτι, της το έδιναν, και εκείνη το έπαιρνε σαν να τους έκανε χάρη. Όσο της έδιναν, τόσο πιο ευγνώ-

μονες ένιωθαν· συνάντησα άντρες που της χάριζαν τη ζωή τους.
Εκείνη έπαιρνε ό,τι της έδιναν.

Δεν είδα να στενοχωριέται για κάτι που έχανε, λες και τα συσώρευε για να τα χάσει. Εάν αυτά δε χάνονταν από μόνα τους, έπειτα από κάποιο διάστημα τα πετούσε ή τα εγκατέλειπε. Ποτέ δεν κατάλαβα γιατί ήθελε πάντοτε να χάνει, γιατί δεν ήθελε να κερδίζει και, τέλος, πώς κατάφερνε πάντοτε να βγαίνει κερδισμένη.

Ήταν πολύ ήρεμη.

Η ηρεμία της ήταν σαν την έλξη της γης, τους μαγνήτιζε όλους, είχα την εντύπωση πως καμιά φορά μέχρι και τα αντικείμενα κινούνταν προς το μέρος της.

Έβρεχε εκείνη την ημέρα.

Από τα παράθυρα παρακολουθούσα τον ατέλειωτο αριθμό ελαιόδεντρων, που φαίνονταν γκριζα λόγω της βροχής.

Με τους στριφογυριστούς κορμούς τους έμοιαζαν με στρατιώτες κάποιου παλιού στρατού που ξαφνικά αναστήθηκαν και ξεπετάχτηκαν μέσα απ' τη γη.

Το μικρό ελικοφόρο αεροπλάνο είχε καθυστερήσει να απογειωθεί.

Ήμασταν πέντε άτομα στο ισόγειο του κτιρίου, του οποίου ο δεύτερος όροφος ήταν πύργος ελέγχου.

Εγώ, εκείνη, ένας πιλότος που εργαζόταν στα αεροπλάνα που ψέκαζαν τους αγρούς και δύο πλούσιοι κάτοικοι της κομόπολης που φορούσαν κακοδεμένες γραβάτες.

Εκείνη καθόταν μόνη.

Ο πιλότος, που καθόταν λίγο πιο πέρα, της εξηγούσε κάτι, ήταν φανερό ότι γνωρίζονταν από παλιά· επίσης, είχα παρατηρήσει ότι αντάλλαξε χαιρετισμό και με τους άλλους δύο.

Μετά σηκώθηκε και, σαν φως που κυλά, πέρασε από δίπλα μου και προχώρησε προς το παλιό μηχάνημα του καφέ.

Εγώ διάβαζα εφημερίδα, αλλά συγχρόνως την παρακολουθούσα.

Στην επιστροφή στάθηκε δίπλα στο τραπέζι που καθόμουν, άφησε τον καφέ της πάνω στο τραπέζι, σήκωσε απ' το δάπεδο την γκαμπαρντίνα μου, που είχε γλιστρήσει απ' την καρέκλα, και την άφησε στη διπλανή καρέκλα.

«Έπεσε η γκαμπαρντίνα σας», μου είχε πει.

Η φωνή της ήταν πολύ ήρεμη, μιλούσε σαν να ψιθύριζε, σου προκαλούσε την εντύπωση ότι έπρεπε να αφουγκραστείς για να την ακούσεις.

Είχα σαστίσει.

Ακόμη δεν ήξερα ότι συμπεριφερόταν προς όλους –και ιδιαίτερα στους άντρες– σαν να ήταν ανάπηρα παιδιά, και το έκανε με τρόπο πολύ φυσικό· μου φαίνεται πως πίστευε ότι όλοι οι άντρες ήταν κατά κάποιο τρόπο ανάπηροι.

Δίχως να πει κάτι άλλο, πήρε τον καφέ της, χαμογέλασε και προχώρησε προς το δικό της τραπέζι.

Την κοίταξα καθώς απομακρυνόταν.

Το να θυμάται κανείς σημαίνει να ζει ένα οποιοδήποτε γεγονός του παρελθόντος γνωρίζοντας το τι θα συμβεί. Εγώ, καθώς ζούσα εκείνες τις στιγμές, δε γνώριζα τι επρόκειτο να συμβεί, τώρα που γνωρίζω τι συνέβη, αφού θα 'λεγα ότι ζω εκείνες τις στιγμές, αισθάνομαι σαν μάγος που βλέπει το μέλλον.

Από το παγκάκι που κάθομαι τώρα, καθώς κοιτάζω το παρελθόν, μπορώ να παρακολουθήσω το πώς άλλαξε μια ζωή.

Είχα επιβιβαστεί στο αεροπλάνο τρέχοντας κάτω απ' τη βροχή. Στο μικρών διαστάσεων αεροπλάνο υπήρχαν τρεις σειρές από δύο καθίσματα. Τρεις σειρές από τη μία πλευρά και τρεις σειρές από την άλλη. Στις δύο πίσω σειρές είχαν τοποθετήσει μεγάλα, καλά συσκευασμένα κουτιά από χαρτόνι. Είχα καθίσει στην μπροστινή θέση δίπλα από το παράθυρο.

Όταν κοίταξα έξω απ' το παράθυρο, την είδα να προχωρά κάτω απ' τη βροχή χωρίς να βιάζεται.

Είχε σηκώσει τον γιακά του αδιάβροχού της σκεπάζοντας τον λαιμό της, αλλά περπατούσε σαν να μην έβρεχε.

Είχα την αίσθηση ότι το διασκέδαζε που βρεχόταν και που μας παρακολουθούσε να τρέχουμε για να μη βραχούμε.

Όπως την κοίταζα μέσα από το παράθυρο, με το κιτρινωμένο πλαστικό γυαλί και το υγρό πέπλο που δημιουργούσε η βροχή, μου φάνηκε πως χαμογελούσε, αλλά δεν είμαι βέβαιος, μπορεί να το φαντάζομαι κιόλας.

Όταν μπήκε στο αεροπλάνο, ήταν μούσκεμα και χαμογελούσε, γι' αυτό είμαι βέβαιος.

Φαντάστηκα ότι θα καθόταν δίπλα στον πιλότο με τον οποίο κουβέντιαζε στο κτίριο, αλλά εκείνη τη στιγμή άνοιξε η πόρτα του πιλοτηρίου, εμφανίστηκε ένας νεαρός πιλότος με τα ακουστικά κρεμασμένα στον λαιμό και κάλεσε τον πιλότο κοντά του. «Έλα», του είπε, «να πάμε λέγοντας δυο κουβέντες». Καθώς μιλούσε, χαιρέτισε με το κεφάλι τη γυναίκα.

Όταν ο πιλότος σηκώθηκε και προχώρησε μπροστά, εκείνη έμεινε για λίγο αναποφάσιστη και μετά ήρθε και κάθισε δίπλα μου.

Νομίζω πως αισθάνθηκε την ανάγκη να δώσει κάποια εξήγηση:

«Φοβάμαι τα αεροπλάνα», είπε.

«Όμως μου φαίνεται πως γνωρίζετε όλους τους πιλότους», απάντησα.

«Γνωρίζω τους πιλότους της περιοχής, κάνω μαθήματα αεροπλοΐας... Ο Ταχίρ αμπί,* ο πιλότος που είδατε στο κτίριο του αεροδρομίου, παραδίδει μαθήματα αεροπλοΐας με το αεροπλάνο που ραντίζει τους αγρούς».

«Όταν κάνετε το μάθημα, δε φοβάστε;»

Σήκωσε τους ώμους.

«Δε φοβάμαι».

---

* Ο μεγαλύτερος σε ηλικία αδελφός. Χρησιμοποιείται συχνά για να δηλώσει σεβασμό. (Σ.τ.Μ.)

Εκείνη τη στιγμή το αεροπλάνο άρχισε να απογειώνεται· παραμένοντας καθιστή έβγαλε το αδιάβροχο, γύρισε και το έριξε στην πίσω θέση.

Στην απογείωση πρόσεξα ότι έπιασε τις άκρες του καθίσματος και τις έσφιξε. Είδα ότι άσπρισαν οι αρθρώσεις των δαχτύλων της.

«Μη φοβάστε», της είπα.

«Είμαι συνηθισμένη», είπε. «Μου αρέσει να φοβάμαι. Μόνο που, όταν φοβάμαι, μιλάω πολύ. Θα πλήξετε;»

Λόγω του θορύβου του κινητήρα, με δυσκολία άκουγα την ψιθυριστή φωνή της.

«Δε θα πλήξω», της απάντησα.

«Τι δουλειά κάνετε;» ρώτησε.

«Γράφω».

«Τι γράφετε;»

«Μυθιστορήματα».

«Πώς σας λένε;»

«Δε με γνωρίζετε».

«Μάλλον, γιατί δε διαβάζω πολύ. Όταν ήμουν παιδί, διάβαζα».

Ξαφνικά, σταμάτησε, και μετά πρόσθεσε, χαμογελαστή: «Όσοι σας γνωρίζουν, λένε ότι, όταν ήταν παιδιά, διάβαζαν πολύ, έτσι δεν είναι;»

«Μάλιστα, είπα. «Δε συναντώ πολλούς που διαβάζουν αφού μεγάλωσαν».

«Στενοχωριέστε;»

«Για ποιο πράγμα;»

«Που δε διαβάζουν τα βιβλία σας;»

«Είμαι συνηθισμένος. Μου αρέσει να στενοχωριέμαι».

Γέλασε.

Καθώς τα σκέφτομαι τώρα, νομίζω πως, στην πραγματικότητα, αυτό που με τραβούσε ήταν το γέλιο της. Επίσης, μου άρεσε το γεγονός ότι κατάλαβε αμέσως την παραπομπή μου στην πρόταση που είπε λίγο νωρίτερα.

Όταν το αεροπλάνο ξαφνικά τραντάχτηκε, έπιασε σφιχτά το μπράτσο μου.

Νομίζω πως εκείνη τη στιγμή είχα την προαισθήση πως θα άλλαζε η ζωή μου· είναι δύσκολο να το εξηγήσω αυτό, δεν μπορώ να περιγράψω το πώς προαισθάνθηκα ότι εκείνο το γέλιο, και, αμέσως μετά, το σφίξιμο του μπράτσου, ήταν μια αρχή. Απλά το είχα προαισθανθεί.

Συχνά συμβαίνει στους ανθρώπους να αισθάνονται έτσι· αν πραγματοποιηθεί αυτό που προαισθάνθηκαν, λένε «το είχα αισθανθεί»· αν δεν πραγματοποιηθεί, απλώς το ξεχνούν. Το ξέρω αυτό.

Όμως αυτό που περιγράψω τώρα δεν ήταν έτσι.

Νομίζω πως είχα ταυτόχρονα προαισθανθεί ότι δε θα γλίτωνα απ' την επιρροή της, ότι θα παρασυρόμουν, και όχι μόνο, αλλά θα παρασυρόμουν σε επικίνδυνα μέρη, και ότι, επιπλέον, ήθελα να παρασυρθώ.

Δεν ήξερα τότε ακόμη ότι θα μου δίδασκε πως υπήρχε μια σχέση κι ένα συναίσθημα πιο επικίνδυνο και πιο ισχυρό απ' την αγάπη.

Είχα νιώσει αναταραχή.

Η κάθε αναταραχή, ακόμη και η πιθανότητα αναταραχής, με τραβούσε· ορμούσα πάνω της δίχως δισταγμό, ορμούσα σαν το ζώο που βουτά στην παγίδα με το δόλωμα, ορμούσα παρότι ήξερα ότι ήταν ριψοκίνδυνο.

Ίσως να τα ξεχνούσα όλα αυτά εάν το βράδυ, στο εντελώς άδειο αεροπλάνο, ενώ στηρίζα το κεφάλι στο παράθυρο, δεν την έβλεπα μπροστά μου όρθια να με κοιτάζει κρατώντας στα χέρια όλα τα μυθιστορήματά μου.

Αχ, τα μυθιστορήματά μας... Η πιο αδύναμη, μοχθηρή πλευρά μας, η αχίλλειος πτέρνα μας...

Κοίταξα τα χέρια της, που κρατούσαν τα βιβλία, ένα ένα όλα της τα δάχτυλα, το όνομά μου καλυμμένο κατά το ήμισυ πίσω από τα δάχτυλά της, το πρόσωπό της με τα λεπτοδουλεμένα χαρα-

κτηριστικά που θύμιζαν σελτζούκινο χρυσό νόμισμα: ένιωσα τη θέρμη ολόκληρου του κορμιού της, του στήθους της, που διακρινόταν κάτω απ' το λευκό της πουκάμισο, που το σκέπαζε το λινό σακάκι, της κοιλιάς της, της βουβωνικής της χώρας.

Αρκούσε να δω στα χέρια της τα βιβλία μου για να αισθανθώ όλα αυτά, διότι είμαι ένας κακόμοιρος μυθιστοριογράφος, ένας προφήτης που περιφέρεται ανάμεσα στους ανθρώπους χωρίς να έχει μπορέσει ακόμη να αποδείξει ότι είναι προφήτης: είμαι έτοιμος να λατρέψω τον πρώτο πιστό που αναγνωρίζει την ύπαρξή μου, να χτίσω ναούς και προσκυνητάρια, να προσφέρω μαγικά ελιξίρια, να τα πιω μαζί του.

«Πού τα βρήκες;» Τη ρώτησα σαν να γνωριζόμασταν εδώ και καιρό.

«Από ένα κατάστημα που είχε βιβλία στα ράφια του», αποκρίθηκε γελαστή καθώς καθόταν δίπλα μου.

«Υπάρχουν καταστήματα που πουλάνε τα βιβλία μου;»

Φανταζόμουν ότι κανείς δεν πουλούσε τα βιβλία μου, αφού εδώ και καιρό κανείς δεν τα διάβαζε.

«Αυτό το βράδυ θα διαβάσω τουλάχιστον ένα», είπε.

«Θα σου αρέσει;»

«Δεν ξέρω. Θα καταλάβω όταν το διαβάσω».

«Εντάξει, ας συμφωνήσουμε το εξής: διάβασε το βιβλίο· αν σου αρέσει, έλα αύριο στο εστιατόριο δίπλα στον σταθμό. Αν δε σου αρέσει, μην έρχεσαι».

«Σύμφωνοι», είπε.

Έδωσε τη ζώνη της.

«Σήμερα κουράστηκα πολύ», είπε. «Μπορώ να κοιμηθώ;»

«Φυσικά».

Στήριξε το κεφάλι της στον ώμο μου και σε δύο λεπτά βυθίστηκε στον ύπνο.

Εγώ νωρίτερα ούτε μπορούσα να φανταστώ πως μια γυναίκα που στηρίζει το κεφάλι στον ώμο του άντρα και η εμπιστοσύνη που νιώθει θα μπορούσαν να επηρεάσουν σε τέτοιο βαθμό έναν άντρα.

III

ΟΙ ΠΛΑΓΙΕΣ ΤΩΝ βουνών της κωμόπολης είχαν πέρα ως πέρα φυτεμένα ελαιόδεντρα και αμπέλια· τα φυλλαράκια των ελαιόδεντρων που λικνίζονταν όλη μέρα κάτω απ' τον ήλιο φώτιζαν την κωμόπολη σαν προβολέας με πράσινο και λευκό φως, ενώ από τα αμπέλια διαχεόταν ένα κιτρινωπό φως προς το κάτω μέρος της πλαγιάς. Τα σκορπισμένα ανάμεσα στα ελαιόδεντρα και αμπέλια κυπαρίσσια, με τη μακρόστενη, βαθιά σκιά και τη μεγαλύτερη εμφάνισή τους, έδιναν επισημότητα στην κωμόπολη.

Στους πρόποδες του βουνού υπήρχε ένα παλιό οινοποιείο χτισμένο με τούβλα· μοβ τσαμπιά από σταφύλια κρέμονταν απ' τους τοίχους του. Στα χωράφια πίσω απ' το οινοποιείο φύτευαν παράνομα κάνναβη, εδώ όλοι κάπνιζαν «χόρτο», γι' αυτό είχε κανείς την αίσθηση ότι σε όλες τις μυρωδιές είχε εισχωρήσει αυτή της κάνναβης. Στο κάτω μέρος του οινοποιείου, τα διώροφα σπίτια με τα φαρδιά μπαλκόνια των παλιών πλουσίων της κωμόπολης κοίταζαν τη θάλασσα μέσα απ' τους κήπους με τα λουλούδια.

Η κωμόπολη, με τα στενά σοκάκια, τις αυλές με τους ψηλούς τοίχους και τα πέτρινα σπίτια είχε χτιστεί στον κάμπο που απλωνόταν πέρα απ' τους πρόποδες τους βουνού.

Προς τη μεριά της θάλασσας, εκεί όπου τελείωνε η κωμόπολη, ξεκινούσε μια πράσινη γραμμή με φοίνικες, τους οποίους χωρίζαν κόκκινες λωρίδες από πικροδάφνες που κατέβαιναν κάθετα προς τους φοίνικες, σαν να τους είχε φυτέψει κάποιος κηπουρός με λεπτό γούστο.

Μετά απλωνόταν η παραλία με τη χρυσή άμμο.

Στο κέντρο της κωμόπολης υπήρχε το κτίριο του παλιού σταθμού με τον κίτρινο θόλο από μπρούντζο, όμως οι σιδηροτροχιές είχαν ξηλωθεί. Μου άρεσε αυτός ο δίχως ράγες σταθμός. Στο εσωτερικό του, που μύριζε καπνό και σίδερο, υπήρχαν μικρά μαγαζιά.

Δίπλα στον σταθμό, το εστιατόριο «Τσινιλί», με τον σκιερό του κήπο, πρόσφερε τις υπηρεσίες του στους πλούσιους της κωμόπολης· εδώ σκέπαζαν ακόμη τα τραπέζια με λευκά τραπεζομάντιλα.

Μια καλοκαιρινή μέρα είχα φτάσει στην κωμόπολη κατά τις τέσσερις το απόγευμα. Πήγαινα προς την οροσειρά Τόρος,* σκόπευα να βρω εκεί ένα ορεινό χωριό για να μείνω ένα διάστημα. Καθώς πήγαινα σ' ένα ερημικό σημείο της εθνικής οδού, παρατήρησα έναν μικρό δρόμο που οδηγούσε προς τα μέσα. Στην αρχή του δρόμου, πάνω σ' ένα ξύλο κολλημένο σ' έναν πάσσαλο, κάποιος είχε γράψει με κολλυβογράμματα: «Πωλείται θάλασσα».

Έστριψα δίχως να το σκεφτώ.

Μου άρεσαν οι δρόμοι που δεν ήξερα. Η πιθανότητα να χαθείς είναι μεγάλη. Ο δρόμος είναι ανοιχτός για κάθε είδους περιπέτεια. Στο τέλος βρίσκεις τον δρόμο. Μερικές φορές δεν τον βρίσκεις, κι έτσι η περιπέτεια συνεχίζεται.

Όταν συνειδητοποίησα ότι πεινούσα, σταμάτησα μπροστά σ' ένα κεφτετζίδικο που πήρε το μάτι μου στην άκρη του κεντρικού δρόμου, ο οποίος διέσχιζε την κωμόπολη. Το μαγαζί ήταν άδειο. Κάθισα στον κήπο του μαγαζιού κάτω από μια κλαίουσα και παρήγγειλα κάτι να φάω.

Ήμουν κουρασμένος και στενοχωρημένος.

Σκεφτόμουν να γράψω ένα μυθιστόρημα στο οποίο κάποιος έκανε μια δολοφονία, αλλά είχα να ασχοληθώ με το γράψιμο πολύ καιρό, και ακόμη δεν ήμουν σίγουρος αν θα μπορούσα να το γράψω. Στην πραγματικότητα, έψαχνα ένα θαύμα που θα μ' έκανε να επιστρέψω στη ζωή και το γράψιμο ξεπαγώνοντας το εσωτερικό μου, που είχε παγώσει σαν σταλακτίτης. Κανείς δεν το είχε αντιληφθεί, αλλά εγώ ήμουν ένας νεκρός. Εξάλλου, ένας συγγραφέας που δε γράφει είναι νεκρός.

---

* Οροσειρά του Ταύρου. (Σ.τ.Μ.)

Μου έφεραν ανέλπιστα νόστιμους κεφτέδες και ντοματοσαλάτα με καυτερή σος σε μια γαβάθα.

Καθώς έτρωγα τους κεφτέδες μου, ήρθε ο ιδιοκτήτης του καταστήματος και με ρώτησε αν ήθελα κάτι άλλο, λες και ήμασταν συγγενείς κι εγώ είχα πάει σαν μουσαφίρης.

«Ευχαριστώ, δε θέλω τίποτα άλλο».

Είχε σταθεί δίπλα στο τραπέζι, νομίζω πως έπληττε. «Για πού το ταξίδι;» με ρώτησε, «το αυτοκίνητό σου είναι πολύ σκονισμένο».

«Πηγαίνω νότια».

«Ναι, αλλά εκεί τώρα κάνει ζέστη».

«Κι εδώ κάνει ζέστη».

«Ναι, αλλά εκεί κάνει ακόμα περισσότερη ζέστη».

Δεν είχα καμία διάθεση, ούτε κουράγιο, να συζητήσω μαζί του ποιο μέρος ήταν πιο ζεστό. «Κάνει ζέστη», είπα για τον διώξω.

«Να σου φέρω μια κρύα μπύρα;» ρώτησε, «πάει με τους κεφτέδες».

«Φέρε», του είπα για να τον ξαποστείλω. Σε λίγο ήρθε κρατώντας δύο μπύρες. «Η μία είναι από μένα», είπε και κάθισε στο τραπέζι.

«Δε μου αρέσουν καθόλου αυτές οι ώρες», είπε. «Όλοι, λόγω ζέστης, κλείνουν στα σπίτια τους. Τέτοιες ώρες δεν περνούν αυτοκίνητα, και, αν περάσει κανένα, ο οδηγός είναι χορτάτος. Από την άλλη, δεν κάνει να το κλείσεις και να φύγεις, μένεις αλλά βαριέσαι· όπως βλέπεις, κάθομαι μήπως περάσει κανείς».

Ήπια ρουφώντας με θόρυβο την μπύρα του. «Έτσι ακριβώς», είπε κουνώντας το κεφάλι λες και κάποιος του ζήτησε να το επιβεβαιώσει.

Εκείνη τη στιγμή ένας μεγαλόσωμος νεαρός πέρασε μπροστά απ' τον κήπο με αργό βήμα· φορούσε καθαρά ρούχα και είχε χτενισμένα με φροντίδα τα μαλλιά προς τα πίσω. «Καλές δουλειές, Ρεμζί μπέη», είπε.

«Για πού το 'βαλες, Σουλτάν;»

«Με κάλεσε ο θεός μου».

Ο νεαρός χαιρέτισε κι εμένα με το κεφάλι και μετά απομακρύνθηκε.

«Καλό παιδί», είπε ο κεφτετζής.

«Φαίνεται να έχει καλούς τρόπους», πρόσθεσα.

«Ναι, έχει καλούς τρόπους... Είναι δολοφόνος».

Στην αρχή νόμισα πως άκουσα λάθος. «Τι είναι;» ρώτησα. «Είναι δολοφόνος», αποκρίθηκε. Το είχε πει σαν να έλεγε «είναι τσαγκάρης». «Χτύπησε κάποιον;» ρώτησα. «Πάντα χτυπά», απάντησε, «αλλά ποτέ δεν τον πιάνουν. Είναι ανιψιός του Ζακούμ* Ραμίζ».

Τον κοίταξα στο πρόσωπο να δω μήπως με κοροϊδευε· είχε πολύ σοβαρό, σχεδόν θλιμμένο ύφος. «Ο θείος του, όταν ήταν μικρός, έφαγε πικροδάφνες και δηλητηριάστηκε, από 'κει του 'μεινε το παρατσούκλι».

«Τι δουλειά κάνει ο θείος του;»

«Α, εκείνος; Και τούτος φονιάς είναι».

Ακούμπησα την πλάτη μου στην καρέκλα. Κοίταξα κατάματα τον καταστηματούχο. Με κοίταζε με υγρά και θλιμμένα μάτια σαν να είχε ένα βάσανο το οποίο σε κανέναν δε θα μπορούσε να το αποκαλύψει και για το οποίο ποτέ δε θα μπορούσε να βρει λύση. Είχε πεσμένους ώμους σαν τους ανθρώπους που έχουν αποδεχτεί τη μοίρα τους. Θα μπορούσε να είναι ένας έμπιστος φίλος, αλλά και ένας ύπουλος εχθρός.

«Είδα μια πινακίδα που έγραφε “πωλείται θάλασσα”», είπα.

«Ο Ραμίζ θέλει να πουλήσει την παραλία».

«Δική του είναι η παραλία;»

Με κοίταξε σαν να έλεγε: «Μα είσαι βλάκας;»

«Μπορεί ποτέ να είναι δική του η ακτή;» είπε ο κεφτετζής.

«Και πώς την πουλάει τότε;»

«Μα δεν μπορεί να την πουλήσει... Θέλει να την πουλήσει».

---

* Πικροδάφνη. (Σ.τ.Μ.)

«Δε φέρνεις κι άλλη μια μπύρα;» του είπα.

Με κοίταξε με τόσο χαρούμενο ύφος, που κατάλαβα αμέσως ότι θα γίνουμε φίλοι. «Πάρε και μία για σένα», πρόσθεσα. «Αυτή τη φορά κερνάω εγώ».

Καθώς πίναμε τη δεύτερη μπύρα μου μίλησε για τους φοιητές της κωμόπολης. «Κάποτε, παλιά, εγκατέστησαν εδώ πρόσφυγες απ' τη Γιουγκοσλαβία· οι ντόπιοι με τους πρόσφυγες συγκρούστηκαν, χτυπήθηκαν, σκοτώθηκαν».

«Γιατί χτυπιούνται;»

«Χτυπιούνται γιατί δεν τα βρίσκουν με τα οικοπέδα, χτυπιούνται για το χασίσι, χτυπιούνται για τις γυναίκες... Ο τόπος μας είναι γνωστός στην περιοχή... Πηγαίνουν ακόμα και σ' άλλα μέρη για να χτυπήσουν...»

«Κι όμως φαίνεται ήσυχο μέρος».

«Ήσυχο είναι στην πραγματικότητα».

«Κι εγώ έψαχνα ένα ήσυχο μέρος. Υπάρχει κανένα σπίτι να νοικιάζεται;»

«Θα βρούμε», είπε. «Δεν ξέρω γιατί, τον τελευταίο καιρό δεν έρχεται κανείς εδώ να νοικιάσει σπίτι».

Προς το βράδυ νοίκιασα ένα διώροφο σπίτι με φαρδιά μπαλκόνια στους πρόποδες του λόφου.

Έτσι εγκαταστάθηκα στην κωμόπολη.

IV

ΚΑΘΩΣ ΚΑΘΟΜΑΙ ΣΤΟ παγκάκι συλλογίζομαι πώς έσπρωξα τη ζωή μου σε αδιέξοδο. Πώς θα είναι η περιληψη της ζωής μου; Έβαλα τον εαυτό μου σε τέτοιο αδιέξοδο επειδή με διασκέδασαν τα λόγια ενός χασισοπότη κεφτετζή; Όλα επρόκειτο άραγε να τελειώσουν επειδή έστριψα σ' έναν δρόμο με μια παράξε-

νη πινακίδα; Γιατί μου συνέβησαν όλα αυτά, που, διαφορετικά, ποτέ δε θα μου συνέβαιναν;

Εάν δεν έδινα σημασία στην πινακίδα ή εάν έτρωγα τους κεφτέδες και κατόπιν έφευγα, τώρα θα ζούσα τη ζωή ενός άλλου ανθρώπου.

Θα καθόμουν σ' ένα ορεινό χωριό και το πρόβλημά μου μάλλον θα ήταν εάν οι λέξεις της τελευταίας φράσης της παραγράφου ήταν οι κατάλληλες ή όχι.

Ενώ τώρα εδώ, καθισμένος σ' ένα παλιό, ξύλινο παγκάκι, ακούγοντας την ανάσα και παρακολουθώντας τα όνειρα μια κοιμισμένης κωμόπολης, σκεφτόμουν ποια επιλογή να ακολουθήσω: να αυτοκτονήσω, να δραπετεύσω, ή να περάσω την υπόλοιπη ζωή μου στη φυλακή.

Θα μπορούσα να μην είχα δει την πινακίδα, να μην είχα σταματήσει στο κεφτετζίδικο, να είχα φάει και μετά να είχα φύγει. Πόσο πειστική μπορεί να είναι μια ιστορία που αρχίζει με μερικούς κεφτέδες κι έναν χαιισοπότη καταστηματούχο; Γιατί ο Θεός δεν προσπαθεί να είναι πειστικός;

Οφείλω να πω ότι ζηλεύω τον Θεό.

Σκότωσε εκατομμύρια ανθρώπους, αλλά δε σκέφτηκε ούτε μία φορά *Τώρα τι θα κάνω;* και, βέβαια, κανείς δεν τον ενοχοποίησε.

Έγραψε λεπτομερώς την ιστορία εκατομμυρίων χρόνων, αλλά κανείς δεν του έκανε κριτική λέγοντας «αυτό εδώ το κεφάλαιο δεν έχει γραφτεί καλά», κανείς δεν υποτίμησε ούτε μία σύμπτωσή του λέγοντας «μα είναι δυνατόν να συμβεί τέτοια σύμπτωση;»

Πώς το πετυχαίνει;

Σκοτώνοντας όποιον τον αμφισβητεί;

Κι εγώ σκότωσα.

Ωστόσο, αυτό δε με κάνει μικρό Θεό, με κάνει δολοφόνο.

Οι τοίχοι των σπιτιών διαστέλλονται απ' τις ανάσες των κοιμισμένων· βλέπω την κωμόπολη να ανασηκώνεται και να χα-

μηλώνει σαν ένα παχύ πάπλωμα από βαμβάκι. Γνωρίζω τους περισσότερους, αλλά δεν μπορώ να φανταστώ τι βλέπουν στα όνειρά τους. Κανείς δεν μπορεί να μαντέψει τι βλέπει κάποιος στον ύπνο του· ακόμα κι αυτός που ονειρεύεται δεν μπορεί να φανταστεί ποιο όνειρο θα δει. Δε γνωρίζει τι κρύβεται μέσα του. Αυτό το έβρισκα πάντα τρομακτικό: μέσα μου τριγυρίζουν εικόνες, εγώ δεν ξέρω τι εικόνες είναι αυτές, μόνο ένα μέρος τους βλέπω όταν κοιμάμαι· κι αυτά που δε βλέπω; Κι οι εικόνες που περνούν από μέσα μου και χάνονται όταν είμαι ξύπνιος; Τι μένει σ' εμένα από αυτές; Ποια τα ίχνη τους; Ποιες οι αναπηρίες που μου αφήνουν;

Η κωμόπολη είναι ήσυχη.

Οι κάτοικοι κοιμούνται.

Κοιμούνται σαν ένας άνθρωπος.

Δεν ξέρουν ότι το πρωί θα ξυπνήσουν με μια είδηση δολοφονίας.

Τι θα πουν για μένα;

Τι πρέπει να κάνω τώρα; Αν το σκάσω, πρέπει να το κάνω αμέσως· όσο καθυστερώ αυξάνεται η πιθανότητα να με πιάσουν.

Δεν μπορώ να σαλέψω.

Είμαι εξαντλημένος.

Όταν ο φονιάς σκοτώνει μόνο έναν άνθρωπο και εξαντλείται σε τέτοιο βαθμό, τότε ο Θεός θα πρέπει να είναι εξαιρετικά κουρασμένος.

Άραγε μετάνιωσε ποτέ;

Θα μετανιώσει γι' αυτά που έκανε σ' εμένα, ή με δημιούργησε για να σκοτώσω έναν άνθρωπο; Αν ήθελε να τον σκοτώσει, γιατί επέλεξε εμένα; Αφού ήθελε να τον σκοτώσει, γιατί τον δημιούργησε;

Αυτή τη νύχτα βρίσκομαι ολομόναχος, δεν έχω κανέναν άλλο με τον οποίο να μπορώ να λογαριαστώ ή να τον κατηγορήσω.

Κι αν ερχόταν ξαφνικά και καθόταν δίπλα μου, τι θα του έλεγα; «Γιατί το έκανες αυτό;» Κι αν εκείνος μου έλεγε «δεν το

έκανα εγώ, εσύ το έκανες, εσύ έστριψες στον δρόμο, εσύ κάθισες στο κεφτετζιδικο, εσύ αποφάσισες να εγκατασταθείς εκεί, εσύ σκότωσες»;

Ποιος σκότωσε, εγώ ή ο Θεός;

Αν σκότωσε ο Θεός, γιατί να πάω εγώ φυλακή;

Αν σκότωσα εγώ, γιατί λατρεύουν τον Θεό;

Τώρα να κάνω κι εγώ τη συχνή εκείνη ερώτηση των ανθρωπων: «Γιατί συνέβη σ' εμένα;» Η απάντηση είναι «επειδή έφαγα κεφτέδες»; Όχι, δεν μπορεί να είναι αυτή.

Υπάρχουν πολύ μικρές στιγμές στη ζωή μας, τη συγκεκριμένη στιγμή δεν το ξέρουμε, αλλά παίρνουμε μία απ' αυτές τις στιγμές και την ποτίζουμε σαν τον σπόρο. Η μία και μοναδική στιγμή μεγαλώνει και γίνεται μια ολόκληρη ζωή. Αργότερα καταλαβαίνουμε ότι εκείνη η στιγμή κουβαλούσε μέσα της μια ζωή. «Συμπτώσεις του Θεού» λέμε τότε. Άραγε ο Θεός παίρνει τους σπόρους και απλά τους σπέρνει περιμένοντας να δει ποιος θα 'ρθει να τον ποτίσει, ή μήπως ξέρει εξ αρχής ποιος σπόρος θα πέσει σε ποιον άνθρωπο;

Πότισα λάθος σπόρο.

Αυτό σε διασκεδάζει, Θεέ μου;

Ή μήπως μαζί μ' εμένα βασανίζεσαι κι εσύ; Νιώθεις φόβο; Ξέρεις τι είδους φόβος είναι η απελπισία;

Μα δεν ένιωσες ποτέ απελπισμένος για να ξέρεις.

Μερικά πράγματα τα μαθαίνεις μονάχα παρατηρώντας τους ανθρώπους.

Ίσως γι' αυτό να μας δημιουργήσες, για να μάθεις τα συναισθήματα που δε γνωρίζεις: εμείς σου διδάσκουμε τον φόβο, την απελπισία, την αδυναμία: εμείς, τα δημιουργήματά σου.

Να σου περιγράψω την απελπισία, την οποία αυτή τη στιγμή την ξέρω πάρα πολύ καλά: απελπισία είναι χιλιάδες χέρια να πιέζουν δυνατά το πρόσωπο ενός ανθρώπου επάνω σ' έναν τοίχο: δεν μπορείς να ανασάνεις, δεν μπορείς να κουνηθείς, να το σκάσεις, να γλιτώσεις.

Ποιος μαθαίνει σε ποιον την απελπισία, εσύ σ' εμένα ή εγώ σ' εσένα; Εσύ δε γνωρίζεις την απελπισία, πώς μπορείς να τη διδάξεις σ' εμένα; Εγώ τη γνωρίζω, τη διδάσκω, την υπομένω.

Θα πληρώσω με τη ζωή μου το τίμημα ότι είμαι δάσκαλος του Θεού;

Το ξέρεις ότι υποφέρω.

Και ότι φοβάμαι.

Ένας φόβος που με κάνει να αναρριγώ σαν κάποιος να τρίβει στην πλάτη μου μια παγοκολόνα.

Μέχρι να φτάσω σ' αυτή τη στιγμή, που τρέμω με φρίκη, πέρασα από τόσο όμορφους δρόμους, που κανένας δε θα πίστευε ότι εκείνοι οι δρόμοι θα κατέληγαν εδώ. Κι εγώ δε θα το πίστευα, αλλά, πάντως, μέσα μου είχα μια κακιιά προαίσθηση, πολύ μικρούλα σαν μια τελίτσα, για την οποία αδιαφορούσα, δεν ήθελα να τη δω, μια προαίσθηση της οποίας την ύπαρξη αρνιόμουν· η αλήθεια κρυβόταν μέσα σ' εκείνη την προαίσθηση, αλλά δεν έσκυψα να τη δω.

Μα ποιος θέλει να δει την αλήθεια ώστε να θέλω εγώ;

Τώρα όμως είμαι απέναντι σε μια τέτοια πραγματικότητα, που δεν μπορώ να κάνω πως δεν τη βλέπω.

Ο Θεός μού δείχνει ότι υπάρχουν αλήθειες τις οποίες δεν μπορούμε να παραβλέψουμε.

Είδα την αλήθεια.

Με φρίκη, με τρόμο την είδα.

V

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ νοίκιασα ήταν πολύ ωραίο.

Ήταν επιπλωμένο σαν το σπίτι αριστοκράτη του 19ου αιώνα. Εγγάριακες κονσόλες, πολυθρόνες με βελούδινα καλύμματα, με-

γάλοι καθρέφτες, μεγάλα κιλίμια ήταν τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο, που δε μίκραιναν τον χώρο. Αντίθετα, έδιναν μια αίσθηση γαλήνης, άνεσης· στα φαρδιά και φωτεινά παράθυρα πάντοτε κυκλοφορούσε ένα ελαφρύ αεράκι που λίκνιζε τις κουρτίνες.

Έπαιρνα το πρωινό μου στο μπαλκόνι, που είχε λαξεμένα, ξύλινα δοκάρια. Η θάλασσα, που ήταν πράσινη στο σημείο όπου ενωνόταν με τη χρυσή ακτή, βαθμιαία όσο απομακρυνόταν γινόταν σκούρο μπλε. Απ' το μπαλκόνι φαίνονταν οι φοίνικες, οι κόκκινες πικροδάφνες, ο αστραφτερός θόλος του σταθμού· τότε τότε λευκά κύματα έκαναν την εμφάνισή τους.

Το δάπεδο ήταν στρωμένο με πέτρες χρώματος ανοιχτού καφέ, που έδιναν την αίσθηση δροσιάς· όταν ξυπνούσα το πρωί, τριγύριζα σχεδόν ολόκληρο το σπίτι ξυπόλυτος, κοίταζα έξω από κάθε παράθυρο: ελαιόδεντρα, αμπέλια, βουνά, σπίτια, φοίνικες, πικροδάφνες, θάλασσα, τα γιασεμιά του κήπου, τα τριαντάφυλλα, οι μπιγκόνιες, τα καρποφόρα δέντρα, οι λεμονιές, ένας Παράδεισος χωρίς την Εύα.

Ο Ρεμζί, ο κεφτετζής, είχε γίνει φίλος μου, με βοηθούσε σε πρακτικά θέματα· είχε βρει και γυναίκα να φροντίζει το σπίτι, τη Χαμιγιέτ, με το χαμόγελό της που δύσκολα μπορούσα να το περιγράψω, όπως αυτών που είχαν διαπράξει κρυφά μια αμαρτία, που δεν μπορούσε κανείς να καταλάβει αν ήταν από ευτυχία ή δυστυχία, που άλλαζε διαρκώς εντός της ημέρας, αλλά ήταν πάντα παρόν, τριγύριζε μες στο σπίτι, καθάριζε τριγύρω, μαγείρευε.

Μιλούσε με τα έπιπλα.

Μουρμούριζε πάντα κάτι στις κονσόλες, τα τραπέζια, τα καθίσματα· μια φορά την έπιασα να μαλώνει με τη σκούπα. Όταν δε μιλούσε με τα έπιπλα, μου διηγόταν τα κουτσομπολιά της κωμώπολης· όταν την άκουγα, είχα την εντύπωση πως είχε έρθει στην κοιλάδα των αμαρτωλών· όσο γνώριζα τους κατοίκους, τα κουτσομπολιά της προσωποποιούνταν, καταλάβαινα για ποιον μιλούσε.

Ήταν μια γυναίκα με ψηλό ανάστημα, γεροδεμένη, με μεγάλα στήθη· δεν πρόσεχε πολύ να κρύψει το σώμα της: όταν σφουγ-

γάριζε το πάτωμα, τύλιγε το φουστάνι μέχρι τα μπούτια· όταν έσκυβε να σηκώσει κάτι από το πάτωμα, δεν την ένοιαζε που ξεχειλίξε το στήθος απ' το πουνκάμισό της.

Εκείνο το πρωί είχα ξυπνήσει κάπως αναστατωμένος.

Η Χαμιγιέτ, συνομιλώντας με τα πιάτα, τα αυγά, το τραπεζομάντιλο, είχε ετοιμάσει το πρωινό. Η χτεσινή βροχή είχε σταματήσει, στον γαλάζιο ουρανό είχε κάνει την εμφάνισή του ο ήλιος· στη μυρωδιά των λουλουδιών και των φρούτων είχε αναμιχθεί η μυρωδιά του υγρού χώματος και του χόρτου.

«Αν σου αρέσουν τα βιβλία, έλα», της είχα πει. Τώρα σκεφτόμουν ότι δεν έπρεπε να της μιλήσω έτσι.

Είχα να γευματίσω εδώ και πολύ καιρό με μια γυναίκα· ζούσα μόνος και στενοχωρημένος που ο κόσμος συμπεριφερόταν σαν να μην υπήρχα, που οι άνθρωποι δεν το έπαιρναν χαμπάρι ότι εκδίδονταν τα βιβλία μου· ήμουν κακιωμένος με τους ανθρώπους. Τριγυρίζοντας εδώ κι εκεί, συνομιλώντας μ' αυτούς που έβρισκα μπροστά μου, προσπαθούσα να συμφιλιθώ με τους ανθρώπους, να δώσω ένα τέλος σ' αυτό το κάκιωμα για το οποίο εκείνοι δεν ήξεραν τίποτα, όμως δεν μπορούσα να βγω έξω απ' το μοναστήρι με τους χοντρούς τοίχους μέσα στο οποίο είχα κλειστεί, δεν μπορούσα να γλιτώσω απ' τη γεμάτη πίκρα απομόνωση.

Αυτή η πίκρα, αυτή η αδυναμία με εξόργιζε, θύμωνα με τον εαυτό μου, μερικές φορές ένιωθα οίκτο για την κατάστασή μου, αμφιταλαντευόμουν ανάμεσα στο να αποδεχτώ την ήττα μου και να ριχτώ στην περιπέτεια όπως ο στρατηγός που ρίχνεται στη μάχη φωνάζοντας «θα τους δείξω τώρα εγώ!» Μερικές φορές ενθουσιαζόμουν με το όνειρο μιας πιθανής νίκης, άλλες φορές μελαγχολούσα με τη σκέψη μιας βέβαιης ήττας.

Εξαιτίας αυτής της κρυφής πίκρας, είχα πει «αν σου αρέσουν τα βιβλία», ήθελα κάποιος να διαβάσει τα βιβλία μου, κάποιος να πει κάτι, ήθελα να τελειώσει αυτή η ανελέητη σιωπή.

Αλλιώς, δε συνήθιζα να μιλάω για τα βιβλία μου προτού συναντήσω μια γυναίκα.

Με είχε εκνευρίσει το ότι συνειδητοποίησα αυτή την κατάσταση, με είχε κυριεύσει μια κρυφή δυστροπία, τζαναμπετιά, και μια αυτοπροβολή που συναντά κανείς στους ηττημένους.

Είχα αναστατωθεί τόσο πολύ που έβλεπα όλες αυτές τις αλήθειες, ώστε σχεδόν λογάριαζα να μην πάω.

Όμως είχα μεγάλη περιέργεια να δω αν θα ερχόταν.

Ήθελα να τις είχαν αρέσει τα βιβλία μου, ωστόσο, από την άλλη, είχα πεθυμήσει να μιλήσω με μια γυναίκα, είχα πεθυμήσει εκείνες τις κουβέντες όπου κάθε λέξη έφερε κρυφά νοήματα, όπου δεν ήξερες πού θα καταλήξουν και που ήταν πιθανά όλα τα ενδεχόμενα: ήθελα να επιστρέψω στη ζωή, ήθελα κάποια που θα της άρεσε να με φέρει πάλι ανάμεσα στους ανθρώπους, να γκρεμίσει τους τοίχους της ναρκισσιστικής ευθιξίας μου.

Στην πραγματικότητα, χρειαζόμουν κάποια, αλλά φοβόμουν αυτό να μη γινόταν αντιληπτό.

Παρ' όλα αυτά, ήξερα ότι, όταν τη συναντούσα, θα γινόμουν ένας εντελώς άλλος άνθρωπος· ο άντρας που θα έβλεπε δε θα ήταν αυτός που είμαι, θα συναντούσε έναν άντρα γεμάτο αυτοπεποίθηση, κάποιον που δεν επηρεαζόταν εύκολα. Ήμουν σαν τον κήπο που μύριζε διαφορετικά μετά από κάθε βροχή, η γυναικεία φωνή αρκούσε για να αλλάξω. Αυτό το ήξερα.

Αν ερχόταν, θα τα ξεχνούσα όλα αυτά.

Οι ώρες περνούσαν δύσκολα. Τριγύρισα πίσω απ' τη Χαμιγιέτ παρακολουθώντας την κρυφά, μάζεψα φρούτα, παρατήρησα τα περιστέρια που έφτιαχναν φωλιά στην οροφή του μπαλκονιού, καθάρισα τους κορμούς των δέντρων απ' τα σαλιγκάρια.

Βγήκα νωρίτερα και πήγα στο εστιατόριο με τα πόδια.

Κάθισα στον κήπο σ' ένα τραπέζι κάτω από μια μονόλια.

Σιγά σιγά το εστιατόριο γέμιζε κόσμο.

Οι προεξάρχοντες της κωμόπολης, με τα σκουρόχρωμα ρούχα τους, κάθονταν γύρω απ' τα τραπέζια σαν μεγαλόσωμα μαύρα πουλιά.

Με τα σκούρα ρούχα μέσα σ' εκείνη τη ζέστη, τις χαλαρωμέ-

νες γραβάτες και τις μεγάλες κοιλιές τους φαίνονταν αστείοι, αλλά και τρομακτικοί.

Το γεμάτο περιέργεια και καχυποψία βλέμμα που μου έριχναν κάπου κάπου μ' έκανε να νιώθω ακόμα περισσότερο ξένος.

Ήμουν σαν ένα ζώο που είχε βρεθεί ανάμεσα σε άλλου είδους ζώα.

Όταν, κάποια στιγμή, είδα τα κεφάλια να γυρίζουν προς την είσοδο, κατάλαβα ότι είχε έρθει. Στεκόταν στην πόρτα. Κοντοστάθηκε για λίγο και χτένισε με το βλέμμα της τον κήπο.

Τα μεγάλα, μαύρα πουλιά την κοίταζαν σαν να κοίταζαν το θήραμά τους.

Ήταν συνηθισμένη σ' αυτό το βλέμμα.

Στο τέλος με είδε.

Καθώς κατευθυνόταν σ' εμένα χαιρέτισε όλους τους καθισμένους στα τραπέζια άντρες· με μερικούς αντάλλαξε δυο τρεις κουβέντες και, ταχύτατα, μετέτρεψε το αυξανόμενο κύμα λαγνείας σε στοργή.

Το αθώο της ύφος, το παιδικό βλέμμα που έδειχνε ότι δεν καταλάβαινε τι ήθελαν οι άντρες, οι καλοί της τρόποι, η ευγένεια που σε κρατούσε μακριά είχε ηρεμήσει τους άντρες, τους έκανε κάπως να ντραπούν, και, ξαφνικά, ξύπνησε μέσα τους την επιθυμία να την προστατεύσουν.

Όπως ένιωσα στον κήπο το κύμα της λαγνείας, έτσι ένιωσα και τη στοργή.

Ήταν εντυπωσιακό να βλέπει κανείς πως διέθετε τη δύναμη να εξημερώσει τα άγρια πουλιά που είχαν γεμίσει τον κήπο.

Ωστόσο, τα μάτια μου έβλεπαν και κάτι άλλο.

Όταν έπιασα απ' τη μια άκρη το αθώο χαμόγελο και το ανασήκωσα, είδα από κάτω να φαίνεται ένα άλλο, αυτάρεσκο, ειρωνικό και υποτιμητικό χαμόγελο· έμοιαζε με φωτογραφία τυπωμένη η μία επάνω στην άλλη, η πραγματική εικόνα ήταν κρυμμένη κάτω απ' την πρώτη.

Σ' εκείνο τον κήπο, την ίδια εκείνη στιγμή, κατάλαβα πως η

πιο επικίνδυνη πλευρά της ήταν ότι τη στιγμή που ήθελε μπορούσε να προκαλέσει το αίσθημα στοργής.

Ο Θεός, επειδή δημιούργησε τους ανθρώπους και επειδή ούτε ο ίδιος δεν ήταν ικανοποιημένος απ' αυτό που δημιούργησε, στις «οδηγίες χρήσης συναισθημάτων» που διέδιδε με τους προφήτες έδινε πάντα την ίδια εντολή: «Προσοχή στη λαγνεία». Δεν υπακούσαμε στην εντολή· ο Θεός, που του άρεσαν οι αντιφάσεις, μας είχε δώσει ένα ισχυρό αίσθημα λαγνείας, το οποίο αντιμεχόταν τη δική του εντολή. Ήθελε τα κακόμοιρα πλάσματά του να μάχονται με τη λαγνεία, που ήταν προϊόν της δικής του επιβλητικής δημιουργικότητας. Ποιος μπορεί να τα βγάλει πέρα με τα δημιουργήματα του Θεού; Κανείς από εμάς δεν μπόρεσε· ακόμα και οι πιο αθώοι από εμάς αμάρτησαν στα όνειρά τους· δεν μπόρεσαμε να υπακούσουμε στην εντολή του, όμως μάθαμε να είμαστε προσεκτικοί απέναντι στη λαγνεία, να τη μαχόμαστε, να προσπαθούμε να την πνίξουμε, να φύγουμε μακριά της. Κι αν ακόμα ηττηθήκαμε, είχαμε μια ελαφριά ασπίδα, μια ισχυρή πανοπλία.

Η στοργή ήταν κάτι διαφορετικό.

Ο Θεός, ενώ έφραζε τον δρόμο της λαγνείας, άνοιγε διάπλατα τον δρόμο της στοργής· κανείς δεν ανησυχούσε όσο προχωρούσε στον δρόμο της στοργής, δεν αμφέβαλλε, δε σκεφτόταν ότι έπρεπε να φύγει.

Απ' ό,τι γινόταν αντιληπτό παρατηρώντας το κρυφό χαμόγελό της, εκείνη το είχε καταλάβει αυτό ενστικτωδώς, είχε μάθει να χρησιμοποιεί τη στοργή του Θεού σαν δούρειο ίππο για να μπαίνει στα εδάφη που είχε απαγορεύσει ο Θεός· κάθε άντρας άνοιγε ελαφρά τη καρδιά τις πύλες του για να περάσει ο ίππος.

Σ' εμένα έπεφτε να πω αυτό που δεν πρόλαβε να πει ο Θεός: «Να φοβάστε τη στοργή που προκαλούν οι όμορφες γυναίκες».

«Ω άνθρωποι! Οι ευφείς που ρίχνουν το πέπλο της στοργής επάνω από την ομορφιά και τον εγωισμό τους θα σας καταστρέψουν».

Σκέφτηκα ότι πρέπει να γράψω το βιβλίο μου, να διαδώσω

αυτή τη «νέα» εντολή· ίσως ο Θεός να επιθυμεί να γίνει γνωστή.

Μετά το ξανασκέφτηκα· εάν έγραφα το βιβλίο και αν τύχαινε να το διαβάσει κάποιος, ίσως κι εκείνος να διέδιδε κάποια άλλη εντολή του Θεού.

«Ω άνθρωποι! Να φοβάστε την αλαζονεία των συγγραφέων».

Η αλαζονεία μου και η λαγνεία της νεοφερμένης που προκαλούσε στοργή.

Ήξερα ποιοι ήταν οι μονομάχοι που έβγαιναν στην αρένα, αλλά σε τι ωφελούσε αυτό;

Θα μάθαινα ότι δεν ωφελούσε σε τίποτα.

Φορούσε ένα μπλε φόρεμα με λευκά πουαντιγιέ, κομψά παπούτσια που μόνο η μύτη μπροστά ήταν ανοιχτή· τα νύχια της ήταν βαμμένα κόκκινα.

Λαχτάρησα να κάνω έρωτα μαζί της.

Αμέσως, εκεί στον κήπο.

Σκέπασα όλες τις επιθυμίες και τις σκέψεις μου μ' ένα χαμόγελο πιο δυνατό απ' το δικό της· κανένα σημάδι που θα πρόδιδε τις σκέψεις μου δεν μπόρεσε να γλιστρήσει κάτω απ' το χαμόγελο.

Εγώ μπορούσα να καλύψω τα συναισθήματά μου κάτω από ένα πολύ βαρύτερο κάλυμμα απ' το δικό της, ωστόσο εκείνη μπορούσε να δείξει πολύ καλύτερα από μένα τα συναισθήματα που ήθελε να δείξει.

Τα συναισθήματα που δεν ήταν πραγματικά εμφανίζονταν με τέτοιο λαμπερό τρόπο, που ήταν αδύνατο για κάποιον να δει τα πραγματικά της. Και όχι μόνο, αλλά, όταν το αθώο χαμόγελό της που διψούσε για στοργή ακτινοβολούσε, ακόμα και όσοι έβλεπαν την πραγματικότητα μπορούσαν άνετα να ξεστρατίσουν λόγω της λάμψης που τύφλωνε τα μάτια τους.

Όταν κάθισε στο τραπέζι μου, είχα την αίσθηση πως ένας άνεμος από ψίθυρους φύσηξε στον κήπο· όλοι προσπαθούσαν να μαντέψουν ποιος είμαι.

«Πείνασα», είπε.

Πόσο όμορφα χαμογελούσε...

Κάλεσα τον σερβιτόρο· εκείνη άρχισε να παραγγέλλει σχεδόν ό,τι υπήρχε στον κατάλογο. «Παραγγέλλεις για μας τους δύο;» ρώτησα. «Όχι», είπε, «δε σου είπα ότι πείνασα πολύ;» «Αφού είδα αυτό, θα πιστεύω εφεξής ό,τι μου λες».

«Μου αρέσει να τρώω».

«Το βλέπω».

Άφησε την τσάντα της στη διπλανή καρέκλα· ήταν μια μικρή, δερμάτινη τσάντα με χρυσή αλυσίδα.

«Το διάβασες;»

«Ναι».

«Σου άρεσε».

«Αφού ήρθα;»

«Δεν είναι αμαρτία να πει κανείς “μου άρεσε”».

«Εγώ δεν καταλαβαίνω πολύ από βιβλία... Δε νομίζω πως είναι σημαντικό το αν μου άρεσε ή όχι. Τι σημασία έχει η γνώμη μου;»

Για μια στιγμή μου ήρθε να την πιάσω απ’ τους ώμους και να την τραντάξω φωνάζοντας «μίλα, άνθρωπέ μου!»

«Σου άρεσε;»

«Ναι».

«Αφού το λες με τέτοια απροθυμία, σημαίνει ότι δε σου άρεσε».

«Αντίθετος, μου άρεσε πολύ».

«Γιατί δεν το λες; Να το πεις όπως παρήγγειλες τα φαγητά. Μπορείς να μιλάς με όρεξη για τα βιβλία, όπως μιλάς και για τα φαγητά. Δεν είναι αντίθετο στους κανόνες καλής συμπεριφοράς».

Χαμογέλασε ντροπαλά σαν μικρό κορίτσι.

«Μου άρεσε πολύ. Γράφεις πολύ ωραία. Μου φάνηκε πως έχεις εμμονή με τους συγγραφείς και τις γυναίκες. Πώς ξέρεις τόσα πολλά για τις γυναίκες;»

«Ποιο μέρος σου άρεσε περισσότερο;»

Ήθελα να μιλήσω για τα βιβλία μου, να ρωτήσω ποια μέρος της άρεσαν περισσότερο. Ποιες φράσεις, ποια κεφάλαια της τρά-

βηξαν το ενδιαφέρον; Αντιλήφθηκε άραγε τα σημεία που θεωρώ ότι πραγματικά είναι ωραία; Κατάλαβε ότι είμαι καλός συγγραφέας; Και, φυσικά, έγινε θαυμάστριά μου;

Δε δέχομαι κάτι λιγότερο από θαυμασμό εγώ.

Κανένας συγγραφέας δε δέχεται.

Αποδεχόμαστε να μην τους αρέσουμε, αλλά το να τους αρέσουμε χωρίς να μας θαυμάζουν μας πληγώνει περισσότερο.

Πίσω απ' την αγέρωχη, γεμάτη αυτοπεποίθηση στάση των συγγραφέων κρύβονται μικρές κούκλες· ακόμα και η παραμυχή έλλειψη ενθουσιασμού, σπάει κάποιο κομμάτι τους.

Μπορώ να έχω σχέσεις με γυναίκα που δε διαβάξει τα μυθιστορημάτά μου, και είχα· αλλά δεν μπορώ να είμαι με γυναίκα που διάβασε τα βιβλία μου αλλά δε γίνεται θαυμάστριά μου· τότε, ούτε και να κάνεις έρωτα έχει γούστο.

«Έκλαψα καθώς διάβαζα κάποια σημεία».

«Διαβάζοντας ποια μέρη έκλαψες;»

Με κοίταξε. Εκείνη τη στιγμή δεν ξέρω αν ένιωσε οίκτο για μένα ή αντιλήφθηκε ότι έδινα πραγματικά μεγάλη σημασία στη γνώμη της. Όμως άρχισε να μιλάει για τα βιβλία.

«Τα διάβασες όλα;»

«Δεν κοιμήθηκα μέχρι το πρωί... Πώς τα γράφεις όλα αυτά;»

Εκείνη τη στιγμή χαλάρωσα, ακούμπησα την πλάτη στην καρέκλα. Είχα αντιληφθεί το πόση ένταση ένιωθα λίγο πριν.

Τι λυπηρή κατάσταση είναι αυτή, σκέφτηκα· τι λυπηρή λαχτάρα να θέλω τόσο πολύ μια γυναίκα που, ενώ είχε χρόνια να διαβάσει, να της αρέσουν τα βιβλία μου.

Έτσι σκεφτόμουν, αλλά αυτή η σκέψη δε μείωνε τη χαρά που ένιωθα επειδή της άρεσαν τα βιβλία.

«Βγάζω όλα μου τα ρούχα, χώνω το κεφάλι στο ψυγείο και γράφω».

Άνοιξε διάπλατα τα μάτια. «Αλήθεια;» έκανε γεμάτη απορία.

«Εγώ δε γράφω έτσι», είπα γελώντας. «Ο Μάρκες είπε ότι γράφει έτσι, αλλά δε μου φαίνεται και άσχημη ιδέα».

Έφεραν τα φαγητά· το τραπέζι καλύφθηκε με τα πιάτα, σαλάτες κάθε είδους, ντολμαδάκια με μύδια, συκώτι τηγανητό, μικρά κεφτεδάκια, τυροπιτάκια, μελιτζάνα τηγανητή...

«Θα τα φας όλα;» τη ρώτησα.

«Εγώ, όταν πεινάσω, τρώω πολύ».

Πράγματι τα έφαγε όλα· ποτέ στη ζωή μου δεν είχα δει τόσο ορεξάτο άνθρωπο. Καθώς τρώγαμε, και οι δυο μας νιώθαμε πιο άνετα. Με την ψιθυριστή φωνή της μου εξηγούσε αυτά που είχα γράψει σαν να ήταν πραγματικότητα· μερικές φορές αναφερόταν στους χαρακτήρες λες κι έκανε κουτσομπολιό.

«Αφού, όταν διαβάσεις, ενθουσιάζεσαι τόσο πολύ, γιατί δε διαβάζεις καθόλου;»

Έσκυψε πάνω απ' το τραπέζι σαν να επρόκειτο να αποκαλύψει κάποιο μυστικό: «Εγώ, όταν διαβάζω, επηρεάζομαι πολύ», είπε, «μπερδεύω την πραγματικότητα με τα όσα διάβασα, δε γνωρίζω τι διάβασα και τι βίωσα». Κοντοστάθηκε λίγο και μετά πρόσθεσε: «Αυτό με φοβίζει πολύ».

Εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα πως αυτό που ένιωθα έμοιαζε πολύ με αγάπη· εκείνη η αθώοτητα που υπέβαλλε στοργή είχε αρπάξει κι εμένα. Τότε δεν ήξερα τι ήταν αυτό που με είχε αρπάξει.

Είχα ξεχάσει ό,τι σκεφτόμουν για εκείνη όταν προσερχόμουν στο εστιατόριο, εκείνη με είχε κάνει να τα ξεχάσω.

Ήταν εύκολο για εκείνη να το πετύχει αυτό.

«Όταν ήμουν μικρή, διάβασα όλους τους κλασικούς», είπε. «Η μητέρα μου μας τους διάβαζε όλους. Όταν διαβάζαμε την *Άννα Καρέννα*, νόμιζα ότι ζω στο ρωσικό παλάτι».

Ξαφνικά συνειδητοποίησα ότι δεν ήξερα το όνομά της. Δεν το είχε πει. Δεν είχα ρωτήσει. Ρώτησα το όνομά της.

«Ζουχάλ», είπε. «Ο παππούς μου το διάλεξε».

Στο μεταξύ, η κινητικότητα μεταξύ των θαμώνων μ' έκανε να ρίξω μια ματιά προς την είσοδο. Ένας ψηλός άντρας περνούσε από την είσοδο: φορούσε και αυτός μαύρα ρούχα, είχε μυτερά παπούτσια, χαλαρωμένη γραβάτα, δεν ήταν συνοφρωμένος,

αλλά το ύφος του ήταν σκληρό. Δεν ήταν όμορφος, όμως ήταν εύκολα αντιληπτό ότι άρεσε στις γυναίκες· στο περπάτημα, τη στάση, το βλέμμα του υπήρχε ο αέρας της αυτοπεποίθησης, της αντρικής εξουσίας που συναντά κανείς στους άντρες που είναι συνηθισμένοι στον θαυμασμό των γυναικών.

Η γεμάτη σεβασμό στάση όσων τον ακολουθούσαν έδειχνε ότι είχε εξουσία και στον κόσμο των αντρών.

Ήταν πιο νέος από τους περισσότερους θαμώνες, όμως ο τρόπος με τον οποίο δεχόταν τον χαιρετισμό τους αποδείκνυε ότι ήταν ανώτερος από όλους τους παρευρισκόμενους. Έτρεξαν και οι σερβιτόροι.

Βάδισε με αυτοπεποίθηση. Καθώς προσπερνούσε το τραπέζι μας, σταμάτησε απότομα. Ακούμπησε το χέρι του στον ώμο της Ζουχάλ και, σαν να μη βρισκόμουν εγώ εκεί, ρώτησε:

«Πώς είσαι;»

Αμέσως κατάλαβα πως εκείνη είχε αντιληφθεί πριν από μένα την είσοδό του στον κήπο και ότι γνώριζε ποιος ήταν· εξάλλου, δεν ήταν δύσκολο να το καταλάβω· μόλις ο άντρας έβαλε το χέρι του στον ώμο της, εκείνη έγινε κατακόκκινη.

«Ευχαριστώ, καλά είμαι», είπε καθώς σήκωνε το κεφάλι.

«Πάλι τρως πολύ· για δεσ, δεν άφησες φαγητό στο εστιατόριο».

Ήταν σχεδόν συνομήλικοι, ίσως ο άντρας να ήταν ένα δύο χρόνια μεγαλύτερος, αλλά στον τρόπο ομιλίας του, το κύρος του, τη γεμάτη αυτοπεποίθηση σκαιοτήτά του που προερχόταν απ' τη σιγουριά ότι κανείς δε θα τολμούσε να του αντιμιλήσει, υπήρχε ο αέρας της ανωτερότητας που έδειχναν ηλικιωμένοι άντρες στις νεαρές γυναίκες τους στις περιπτώσεις όπου το στοιχείο του πατέρα μπλέκεται με αυτό του αγαπημένου.

Η γυναίκα που λίγο πριν, μπροστά στα μάτια μου, είχε εξημερώσει με ένα χαμόγελο τα δεκάδες άγρια πουλιά που γέμιζαν τον κήπο, μετατράπηκε μεμιάς σ' ένα μικρό, ντροπαλό κοριτσάκι.

«Είχα πεινάσει πολύ», είπε σαν τη μαθήτριά που δικαιολογείται στον διευθυντή του σχολείου.

«Πρόσεξε, θα παχύνεις».

Καθώς έφευγε, μου έριξε μια γρήγορη ματιά, αλλά ήμουν σίγουρος πως σε εκείνη την ελάχιστη στιγμή είχε καταγράψει τις γραμμές του προσώπου μου, το βλέμμα μου, ήξερα πως μέσα σε πέντε λεπτά θα μάθαινε τα πάντα για μένα, τουλάχιστον όσα γνώριζαν οι κάτοικοι της κωμόπολης.

«Ποιος είναι αυτός;» ρώτησα σε τόνο που έδειχνε ότι δεν τον συμπάθησα.

«Ο δήμαρχος».

«Γιατί σου συμπεριφέρεται σαν να ήσουν υπάλληλος του Δημαρχείου;»

«Είχαμε σχέση παλιά», είπε, σπρώχνοντας το πιάτο της. «Γνωρίζομαστε απ' τα χρόνια του πανεπιστημίου».

«Τώρα;»

«Χωρίσαμε».

Με κοίταξε.

«Όμως εγώ είμαι ακόμη ερωτευμένη μαζί του».

Αυτή η ομολογία, η απρόσμενη ειλικρίνεια, η εντιμότητα, αμέσως μ' έκανε να νιώσω ασήμαντος, να γίνω κομμάτια, να εκμηδενιστώ.

Μια γυναίκα θα έλεγε μια τόσο σημαντική αλήθεια σ' έναν άντρα που μόλις γνώρισε, μόνο εάν δεν έδινε δεκάρα γι' αυτόν αυτό το ήξερα.

Εκείνη τη στιγμή το μυαλό της ήταν τόσο απασχολημένο με τον άντρα που πέρασε από δίπλα μας, ώστε, αν εξαφανιζόμουν, δε θα το έπαιρνε είδηση.

Σωπάσαμε και οι δύο.

Δεν ήξερα τι σκεφτόταν, μάλλον θα σκεφτόταν κάτι σχετικό με τον άντρα, κι εγώ στο μεταξύ σκεφτόμουν γιατί μου το ομολόγησε: λίγο νωρίτερα με θαύμαζε, πώς τώρα εκείνος ο θαυμασμός είχε κάνει φτερά;

Βλέποντας ότι δεν έτρωγε, τη ρώτησα: «Δε θα φας;» «Χόρτασα», είπε κουνώντας το κεφάλι.

«Δεν είσαι παχιά, μη δίνεις σημασία στα λόγια του».

«Το ξέρω, αλλά δε θέλω. Να σηκωθούμε;»

Πλήρωσα και φύγαμε.

Έσκυψε το κεφάλι και προχώρησε· δεν κοίταζε κανέναν.

Αλλά το παράξενο ήταν ότι ούτε ένας από τους άντρες που γύρισαν και την κοίταξαν όταν ήρθε δε σήκωσε το κεφάλι για να της ρίξει μια ματιά.

Συμπεριφέρθηκαν σαν να μην υπήρχε.

Η επιφυλακτικότητα που τους είχε κυριεύσει ήταν αισθητή.

VI

«ΕΧΕΙ ΚΑΡΔΙΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΑ», είπε.

Ο ήλιος χτυπούσε πάνω στον θόλο του σταθμού και μετά έπεφτε στους δρόμους σαν ένας φωτεινός πίδακας. Στην άκρη του δρόμου άστραφτε το κατακόκκινο χρώμα από τις ροδοδάφνες.

Γενικά, ακούω τις γυναίκες. Τις ακούω όπως ο κυνηγός θησαυρών κοιτάζει τον χάρτη του θησαυρού που κρατάει στα χέρια του. Οι γυναίκες μου δείχνουν ανάμεσα στα λόγια τους τα μονοπάτια απ' τα οποία πρέπει να περάσω, πού πρέπει να σταματήσω, πού να επιταχύνω και πού να σκάψω.

Όμως, για άγνωστο λόγο, τούτη τη φορά στενοχωρήθηκα.

«Θα εκμυστηρευτούμε τα μυστικά μας;» ρώτησα. «Θα αφηγηθούμε ο ένας στον άλλο τις ερωτικές μας ιστορίες;»

Την είδα να με κοιτάζει έκπληκτη.

Δεν κατάλαβε ότι ήθελα να της δείξω πως μπορούσα κι εγώ να συμπεριφερθώ με σκαιότητα, πως θύμωσα για το ότι επέτρεψε στον άντρα εκείνο να συμπεριφερθεί μ' αυτό τον τρόπο στη γυναίκα που είχα δίπλα μου.

«Είμαι ερωτευμένη μ' εκείνον, αλλά συνάμα συμπαθώ κι εσένα. Αποκλείεται;»

«Καθόλου. Ακόμα καλύτερα. Προτιμώ να με συμπαθείς αντί να είσαι ερωτευμένη μαζί μου. Διότι αυτό σημαίνει ότι εγώ είμαι αυτός που θα διασκεδάσει. Αλλά πότε με συμπάθησες;»

«Χτες τη νύχτα μαζί δεν ήμασταν;»

Αυτή τη φορά εγώ κοίταξα έκπληκτος.

Γέλασε με την έκφραση που είχε πάρει το πρόσωπό μου.

«Διάβασα τα βιβλία σου. Όταν κοιμόσουν, εγώ ήμουν μαζί σου. Σε σκεφτόμουν. Σκεφτόμουν πώς τα έγγραφες, τι είδους άνθρωπος είσαι... Προσπαθούσα να καταλάβω ποιος χαρακτήρας ήσουν εσύ, διά μέσου ποιων χαρακτήρων μιλούσες για τον εαυτό σου, αν οι γυναίκες που ανέφερες ήταν οι πρώην αγαπημένες σου. Ήταν οι αγαπημένες σου οι γυναίκες εκείνες;»

«Όχι».

«Ψέματα λες. Έτσι δεν είναι;»

«Ποτέ δε λέω ψέματα».

«Είσαι πολύ ψεύτης», απάντησε γελώντας.

Μιλούσαμε σαν να μην είχαμε συναντήσει τον άντρα εκείνο στο εστιατόριο, συμπεριφερόταν σαν να μην είχε συμβεί εκείνη η συνάντηση. Τα βιβλία είχαν τα δικά τους θαύματα. Μπορούσαν να σχηματίσουν έναν πολύ ισχυρό δεσμό ανάμεσα στον συγγραφέα και τον αναγνώστη.

«Μου προκλήθηκε η περιέργεια του πώς κάνεις έρωτα».

«Είναι το πιο εύκολο που μπορείς να μάθεις».

«Φεύγω αυτό το βράδυ».

«Πότε θα επιστρέψεις;»

«Δεν ξέρω».

Σώπασα. Η κωμόπολη ήταν ζεστή. Τα μικρά καταστήματα με τις ανοιχτές πόρτες έμοιαζαν με σκοτεινές σπηλιές.

Λυπήθηκα που θα έφευγε.

Αίφνης η κωμόπολη μου φάνηκε πολύ ξένη. Ένωσα σαν οικότροφος μαθητής τον οποίο αφήνει η μητέρα του στο οικο-

τροφείο. Πέρασε απ' το μυαλό μου η σκέψη να φύγω κι εγώ.

Η φιλικότητα όταν έλεγε «φεύγω αυτό το βράδυ», ο υπαινιγμός ότι αν δεν έφευγε θα κάναμε έρωτα ή θα κάνουμε όταν επιστρέψει, το γεγονός ότι το είπε με τόσο φυσικό τρόπο, με τέτοια άνεση και χωρίς προσποίηση, μας καθιστούσε ξαφνικά δυο ερωτευμένους. Είχα βρει μια αγαπημένη που ήταν ερωτευμένη με άλλον. Ωστόσο, ήταν πιο κοντά σ' εμένα παρά στον άντρα που αγαπούσε.

Αυτό το ένιωθα.

«Γιατί τον φοβούνται;»

«Πιστεύουν ότι βάζει δολοφόνους να σκοτώνουν ανθρώπους.»

«Το κάνει, αλήθεια;»

«Δεν ξέρω.»

«Τον ρώτησες καθόλου;»

«Τον ρώτησα.»

«Και τι είπες;»

«“Τρελάθηκες;”»

«Κι εσύ τι του απάντησες;»

«Δεν είπα τίποτα.»

Ακόμα και τώρα, αυτή τη φοβερή νύχτα που κάθομαι ολομόναχος στο κέντρο της ερημικής και σκοτεινής κωμόπολης, θυμάμαι τη στιγμή που μου είπε «φεύγω αυτό το βράδυ» ως μια ευτυχισμένη στιγμή.

Ο κάθε άντρας έχει αξέχαστες στιγμές στη ζωή του· είναι οι στιγμές κατά τις οποίες διαμορφώνεται η εγγύτητα με μια γυναίκα, στιγμές που φέρουν όλη τη ζεστασιά του γυναικείου σώματος.

Είμαι άντρας και φέρω την αντροσύνη μου ως το ομορφότερο και το πιο καταραμένο δώρο του κόσμου· πάντοτε ήμουν στο κατόπι των απολαύσεων τις οποίες γεύθηκα χάρη σ' αυτήν, δε δίτασα ούτε μια στιγμή να αψηφήσω οποιονδήποτε κίνδυνο για χάρη αυτών των απολαύσεων. Εκείνο που ζητούσα πάντοτε όταν έμπλεκα σε μελάδες ήταν αυτές οι «στιγμές». Οι στιγμές κατά τις οποίες παραδίνεται μια γυναίκα. Δεν πρόκει-

ται να αποφύγω να παραδεχτώ ότι τα κριτήρια του σύγχρονου κόσμου δεν εισέρχονται στους γεμάτους απόλαυση, σκοτεινούς λαβύρινθους του ανδρικού μου κόσμου, ούτε να αρνηθώ ότι είμαι άγριος και πρωτόγονος. Εκείνοι οι λαβύρινθοι είναι γεμάτοι με στιγμές όπου μου παραδίνεται μια γυναίκα.

Τις ξέρω εκείνες τις στιγμές. Ξέρω και την αξία τους.

Στιγμές κατά τις οποίες κάθε γυναίκα, σε μια φωτισμένη από τη σελήνη ασημένια θάλασσα, βγαίνει σαν γοργόνα μέσα από το σεντεφένιο στρείδι, και αφήνει να γλιστρήσει από πάνω της κάθε ιδιότητα, μητέρας, αδελφής, θείας, δικηγόρου, γιατρού και όποιας άλλης, που γίνεται σκέτο θηλυκό και παραδίνει τον εαυτό της με όλη την τρυφερότητα και φυσικότητά της.

Συνήθως αυτές τις στιγμές τις ζει κανείς μακριά απ' τα ξένα μάτια, σε απόμερα μέρη, σε δωμάτια με κλειστές κουρτίνες, ωστόσο υπάρχουν και στιγμές όπου οι γυναίκες μπροστά στον κόσμο, μέσα στο φως, μέσα στο πλήθος με μόνο μια λέξη, ένα χαμόγελο, ένα βλέμμα παραδίνονται γυμνές από κάθε είδους πανοπλία, δημιουργώντας την πιο μεγαλόπρεπη εγγύτητα μεταξύ δύο ανθρώπων. Αυτές λοιπόν οι στιγμές, και η ευτυχία που νιώθει ο άντρας σε αυτές τις στιγμές, μένουν αλησιμόνητες.

Είναι οι στιγμές που δημιουργεί ο Θεός.

Δεν μπορεί να παρεμβληθεί τίποτα που το έχει φτιάξει ο άνθρωπος· οι στιγμές τούτες ανήκουν στον Θεό και τη φύση.

Είναι αγνές· ακηλίδωτες· αθώες.

Διασχίζετε εκείνες τις στιγμές και εισέρχεστε στον κόσμο της αμαρτίας με όλη την αθωότητά σας. Σε καμιά άλλη στιγμή της ζωής μου δεν υπήρξα πιο αθώος και πιο ευτυχισμένος απ' ό,τι σε αυτές. Σε καμιά άλλη στιγμή δεν ένιωσα τη δύναμη του να είσαι άντρας και την αδυναμία της παράδοσης.

Εκείνη η στιγμή ήταν μία απ' αυτές.

Εκείνη η φράση είχε αλλάξει τις σχέσεις μας εκ βάθρων.

Είχαμε αποδεχτεί να ζήσουμε μια ζωή που θα ανήκε μονάχα σ' εμάς.

Έμοιαζε με το να γινόμαστε μέλη μιας μυστικής οργάνωσης. Ήταν συγκινητικό και επικίνδυνο.

Το ξέραμε και οι δυο μας. Δεν αισθανθήκαμε την ανάγκη να προσθέσουμε κάτι για να το επιβεβαιώσουμε. Εκείνη η στιγμή μας προσπέρασε αλλάζοντας εμάς και τον κόσμο τριγύρω μας.

Η πραγματικότητα ότι εκείνη ήταν ερωτευμένη μ' έναν άλλο άντρα είχε εξατμιστεί μες στη ζεστασιά εκείνης της στιγμής. Σ' εμένα είχε μείνει μονάχα το αίσθημα της λύπης που θα έφευγε απ' την κωμόπολη εκείνο το βράδυ.

Έξαφνα ένιωσα τη μοναξιά με όλη τη βαρύτητά της.

Μοναξιά. Αυτή τη γνωρίζουμε καλά εγώ κι ο Θεός. Θαρρείς που εκείνος θέλησε να μου τη διδάξει· έχω την αίσθηση πως επιλέγει διάφορους ανθρώπους για να τους διδάξει τη μοναξιά, και στη διδασκαλία του αυτή χρησιμοποιεί εκείνες τις φοβερές συμπτώσεις. Μπορεί να πεθάνει η μητέρα, ο πατέρας και η γυναίκα ενός ανθρώπου σε διαφορετικά τροχαία δυστυχήματα; Εάν κάποιος δοκίμαζε να γράψει ένα μυθιστόρημα, δε θα τολμούσε να φανταστεί κάτι τέτοιο. Αυτό μονάχα ο Θεός μπορεί να το κάνει. Το ξέρω ότι μπορεί. Διότι το έκανε. Δεν ξέρω, ίσως επεδίωκε να με κάνει να φοβάμαι τα αυτοκίνητα. Αλλά μου φαίνεται πως εγώ διάβασα λάθος το μήνυμα. Εγώ φοβήθηκα τους ανθρώπους.

Υπήρξαν στιγμές που ένιωθα σαν επικίνδυνη διασταύρωση για μεγάλο διάστημα φοβόμενοι πως αυτόν που στεκόταν δίπλα μου θα τον τσάκιζε κάποιο αυτοκίνητο.

Αυτό μου δίδαξε τη μοναξιά.

Δεν είναι κάτι κακό.

Συνηθίζει κανείς. Και όχι μόνο, αλλά μπορεί ακόμα και να την αγαπήσει. Στην πραγματικότητα, είναι μεγάλη πολυτέλεια να μην ανησυχεί κανείς παρά απλώς για τον εαυτό του. Ζει σαν μια μεγάλη χελώνα. Το σπίτι είναι πάντα δίπλα σου· όπου πας είναι το σπίτι σου. Κανείς δεν ανησυχεί για σένα, ούτε κι εσύ για κάποιον άλλο. Μερικές φορές σκέφτομαι ότι και η επιθυμία απόκτησης ακινήτων έχει να κάνει με τους συγγενείς. Αν-

θρωποι σαν κι εμένα δεν έχουν λαχτάρα να αποκοτύν περισσότερα απ' αυτά που μπορούν να κουβαλήσουν μαζί τους. Αν δεν έχεις κάποιον να τα αφήσεις, τι να τα κάνεις τόσα πράγματα; Δεν έχω τίποτα που δεν μπορεί να μετακινηθεί μαζί μου εδώ κι εκεί. Ούτε και θέλησα να αποκτήσω.

Αν ήθελα, θα μπορούσα. Αν και είναι περίεργο, είμαι πλούσιος. Κι αυτό είναι άλλη σύμπτωση. Δεν τα κέρδισα εγώ τα χρήματα. Τα κληρονόμησα. Δεν είμαι άνθρωπος που μπορεί να κερδίσει λεφτά. Μ' αρέσει να ξοδεύω. Δε μου αρέσει να κοπιάζω για να κερδίσω χρήματα.

Αν δε μου είχαν μείνει εκείνα τα χρήματα, μάλλον θα γινόμουν ζητιάνος ή απατεώνας. Στην πραγματικότητα, το επάγγελμα του συγγραφέα είναι ένας συνδυασμός αυτών των δύο. Ο συγγραφέας ξεγελά τους ανθρώπους με διάφορα ψέματα, παίρνει τα λεφτά τους, και ζητιανεύει τον θαυμασμό τους. Δυστυχώς, ούτε σε αυτό το επάγγελμα μπόρεσα να είμαι επιτυχημένος. Δεν μπόρεσα να ξεγελάσω κανέναν. Και κανείς δεν έγινε θαυμαστής μου.

Η Ζουχάλ ήταν η πρώτη και η μοναδική θαυμάστριά μου.

Αυτό μου προκαλούσε τόσα συναισθήματα, που σάσιζα. Ήταν σαν να καθόμουν σε κούνια που κουνιόταν ταχύτατα. Πηγαινοερχόμουν ανάμεσα στο να κολλήσω πάνω της χωρίς να την αφήσω ποτέ και στο να της είμαι ευγνώμων ή να την υποτιμήσω. Δεν ήταν άτομο που λάτρευε τη λογοτεχνία, ούτε άνθρωπος βάσει της γνώμης του οποίου θα έβγαινε κάποιο συμπέρασμα για ένα έργο, αλλά ήταν το μοναδικό άτομο που γνώριζα ότι της άρεσαν τα βιβλία μου.

Βαδίζαμε μαζί σ' ένα από τα παράμερα σοκάκια της κωμόπολης. Από τους τοίχους όπου έπεφταν οι ακτίνες του ήλιου αντανακλούσε πολλαπλασιαζόμενο ένα υποκίτρινο φως. Τα σοκάκια ήταν στενά. Μερικά δεν είχαν πλάτος ούτε δύο μέτρα. Τα κατώφλια ήταν σκιερά. Οι γυναίκες κάθονταν πάνω στα κιλίμια που είχαν στρώσει μπροστά στις πόρτες.

Ήταν σπίτια που είχαν μείνει απ' το παρελθόν. Είχαν ψη-

λές, εγχάρακτες, ξύλινες πόρτες, καφασωτούς εξώστες, ενώ στις άκρες των παραθύρων είχαν κόκκινα γεράνια.

Άλλωστε, σε αυτή την κωμόπολη τα πάντα φαίνονταν να είχαν μείνει απ' το παρελθόν· τότε τότε συναντούσαμε μικρές πλατείες με μια κρήνη στο κέντρο ή ένα πολύ μεγάλο δέντρο. Τα παιδιά έτρεχαν πέρα-δώθε.

Μερικές φορές, ανάμεσα σε μια γυναίκα κι έναν άντρα γίνονται θαύματα που είναι δύσκολο να τα περιγράψει κανείς. Ένωθα πως με κάθε μας βήμα πλησιάζαμε όλο και περισσότερο ο ένας στον άλλο και, χωρίς να πούμε λέξη, γνωριζόμασταν όλο και περισσότερο.

Δεν είχε σημασία αν αυτό ήταν αλήθεια ή ψέμα. Σημασία είχε ότι έτσι ένιωθα, και το συναίσθημα αυτό ήταν τόσο ισχυρό, που μπορούσε να σαρκώσει τη δική του πραγματικότητα.

Συμφωνήσαμε να περπατήσουμε σ' εκείνα τα δρομάκια, και, περπατώντας δίπλα δίπλα, ομολογούσαμε δίχως λόγια κάποια πράγματα· ενώ βαδίζαμε υφαίναμε τα άρρηκτα δεσμά που μας έδεναν τον ένα με τον άλλο.

Νομίζω εκείνη την ημέρα ανακάλυψα πως το να περπατάς δίπλα δίπλα στα δρομάκια μοιάζει με τον έρωτα.

Καθίσαμε στο τραπέζακι ενός σκιερού καφενείου που βρήκαμε σε μία απ' τις μικρές πλατείες.

«Δεν τον φοβάσαι;» τη ρώτησα.

«Μερικές φορές... Αλλά όχι όπως τον φοβούνται οι άλλοι... Με φοβίζει το ότι είναι τόσο άκαρδος... Παίζει μαζί μου. Ενώ εμένα το μόνο που περνάει απ' το χέρι μου είναι να τον θυμώνω... Μερικές νύχτες προσεύχομαι στον Θεό να με σώσει απ' αυτόν. Με όλη μου την καρδιά. Ξέρεις, είναι παράξενο... Σαν να εύχεσαι να πεθάνεις... Έχω την αίσθηση πως αν φύγει απ' την καρδιά μου, δε θα μπορώ να ζω... Είμαι πραγματικά μια κακόμοιρη».

Αυτές οι ομολογίες τώρα δε με θύμωναν. Αντιθέτως, διαίθανόμουν πως, καθώς μιλούσε για τον άντρα που αγαπούσε, προχωρούσε προς εμένα, με κάθε λέξη που έλεγε γι' αυτόν με

τον οποίο ήταν ερωτευμένη ερχόταν όλο και πιο κοντά σ' εμένα. Μιλώντας για έναν άλλο άντρα μείωνε τον φόβο που της δημιουργούσε το πλησίασμά της σ' εμένα.

«Στην πραγματικότητα, κι εσένα σε φοβάμαι», είπε. «Ίσως εσένα να σε φοβάμαι περισσότερο. Διάβασα τα όσα έγραψες. Κι εσύ είσαι άκαρδος. Δεν ξέρω πώς το κατάλαβα. Όμως το κατάλαβα».

Σταμάτησε για λίγο· σκέφτηκε.

«Δεν μπορεί να μου αρέσουν μόνο οι άκαρδοι άντρες, έτσι δεν είναι; Δεν μπορεί να είμαι τόσο κακόμοιρη».

Ενώ σκεφτόμουν τι να απαντήσω, ο καφετζής έφερε τους καφέδες σε φλιτζάνια δίχως χερούλια, που είχαν πάνω τους μινιατούρες. Το μάτι της Ζουχάλ σκάλωσε στα φλιτζάνια. Στράφηκε προς τον καφετζή και τον ρώτησε σαν να ήταν σαράντα χρόνια φίλοι: «Από πού τα αγόρασες αυτά τα φλιτζάνια;» «Από μια γυναίκα που τα πουλά στη λαϊκή», είπε ο άντρας.

Άρχισε να παζαρεύει τα φλιτζάνια με τον άνθρωπο. Το διασκέδαζε πολύ. Δε θυμάμαι τώρα, αλλά έδωσε ένα ποσό που ούτε το φανταζόταν ο άνθρωπος και πήρε τα φλιτζάνια. Μετά πήγε και μίλησε με τις γυναίκες που κάθονταν λίγο πιο πέρα μπροστά στις πόρτες τους. Πήρε από αυτές χαρτιά κι ένα κουτί. Συσκέυασε τα φλιτζάνια επάνω στο τραπέζι.

«Ας σηκωθούμε», είπε λίγο μετά. «Θα αργήσω».

Έφυγε το βράδυ.

Τα μεσάνυχτα πήρα ένα μήνυμα δύο λέξεων:

«Σε πεθύμησα».

VII

ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ, ΟΠΩΣ τα ζώα, ακούω μόνο τα ένστικτά μου.

Έπειτα από εκείνη τη νύχτα σχεδόν κάθε βράδυ αλληλογρα-

φούσαμε στο Διαδίκτυο· ήταν ένα τελείως διαφορετικό σύμπαν, χωρίς σύνορα. Όλα ήταν εφικτά· μπορούσες να πλάσεις οποιαδήποτε φαντασίωση, δεν υπήρχε εμπόδιο που να σε κάνει να διαστάσεις, να σταματήσεις.

Οι άνθρωποι κάθε μέρα, κάθε νύχτα, μπορούσαν να γεννηθούν, να ζήσουν πολλές φορές ως διαφορετικά άτομα. Ξαν ένα διαστημόπλοιο που ταξιδεύει στο άπειρο, ήταν κανείς μακριά απ' τους κανόνες και τα κριτήρια του κόσμου. Εκεί οι σπόροι μεγάλωναν πιο γρήγορα, οι σχέσεις αναπτύσσονταν με μεγαλύτερη ταχύτητα.

Νωρίτερα δε γνώριζα αυτό το σύμπαν, ωστόσο, νομίζω πως γρήγορα διαισθάνθηκα τα όσα θα γίνονταν. Μολονότι η εγγύτητά μας όλο και μεγάλωνε, δεν της είπα «έλα», ούτε της πρότεινα «να έρθω εγώ».

Τα ένστικτά μου με συμβούλευαν ότι, προτού επιστρέψω στη γη, καλό θα ήταν να τριγυρίσουμε για ένα διάστημα στο «διάστημα».

Έτσι κι εγώ δημιούργησα μια διπλή ζωή.

Τις νύχτες σ' έναν κόσμο της φαντασίας μαζί με μια γυναίκα που δεν έβλεπα ούτε άγγιζα δημιουργούσα μια διαφορετική ζωή, αντάλλασσα μυστικά, την πλησιάζα ακόμα περισσότερο, ενώ απομακρυνόμουν απ' όλους τους άλλους ανθρώπους.

Τις μέρες τις περνούσα στο καφενείο που βρισκόταν δίπλα στο κεφτετζίδικο του Ρεμζί. Εκεί χτυπούσε η καρδιά της κωμώπολης, από εκεί προωθούνταν το αίμα προς όλη την κωμόπολη, και ό,τι είχε βιωθεί στην κωμόπολη επέστρεφε και πάλι εκεί.

Ο ιδιοκτήτης του καφενείου ήταν ένας κουτσός, κατσούφης άντρας· το προσωνύμιό του ήταν «Σκορπιός». Ποτέ δεν έμαθα το πραγματικό του όνομα.

Στην αρχή όλοι στέκονταν μακριά από μένα. Δε με απέρριπταν, δε μου συμπεριφέρονταν άσχημα, χάρη σε αυτά που μάτευα ότι τους είπε για το άτομό μου ο Ρεμζί, αλλά δεν έκαναν παρέα μαζί μου. Κι εγώ δεν προσπαθούσα να τους πλησιάσω.

Καθόμουν μόνος, διάβαζα εφημερίδες, κοίταζα τα βιβλία μου.

Η πρώτη επαφή ξεκίνησε με τις εφημερίδες. «Μπορώ να ρίξω μια ματιά, αν τις διαβάσατε;» ρωτούσαν ένας ένας και με πλησίαζαν.

Απέφευγα να κάνω κάποια κίνηση που θα τους τρόμαζε. Όμως, άρχισα να αγοράζω κάθε μέρα και περισσότερες εφημερίδες. Τις έφερνα και τις άφηνα πάνω στο τραπέζι. Περιέμενα να έρθουν να τις πάρουν.

Ήθελαν να διαβάσουν εφημερίδα κυρίως μετά τη διεξαγωγή ποδοσφαιρικών αγώνων· δεν είχαν τη συνήθεια να διαβάσουν εφημερίδα, αλλά, εφόσον οι εφημερίδες ήταν μπροστά τους, άρχιζαν να τις διαβάσουν. Τις έπαιρναν απ' το τραπέζι, διάβαζαν τις αθλητικές σελίδες, τις άλλαζαν μεταξύ τους και μετά σχολίαζαν τα όσα είχαν διαβάσει.

Αργότερα άρχισαν να διαβάσουν και τις πρώτες σελίδες. Συνήθισαν να διαβάσουν και τις σελίδες με ποικίλη ύλη.

Πλέον τα πρωινά όλοι με περίμεναν.

Κάθε πρωί πήγαινα με τις εφημερίδες κάτω απ' τη μασχάλη.

Ο «Σκορπιός» μού έφερνε τον πρωινό μου καφέ. Μέχρι να διαβάσω την πρώτη εφημερίδα δε μιλούσαν. Μόλις την άφηνα επάνω στο τραπέζι, όποιος καθόταν πιο κοντά, ρωτούσε αν μπορούσε να την πάρει.

Τους παρακολουθούσα λες και διεξήγαγα κάποια επιστημονική έρευνα. Το τραπέζι όπου καθόμουν είχε πλέον γίνει «το τραπέζι μου». Ήταν σαν να είχε γίνει μια σιωπηρή συμφωνία. Διαγκωνίζονταν να καθίσουν στα τραπέζια γύρω απ' το δικό μου, διότι, όποιος καθόταν πιο κοντά, διάβαζε πρώτος. Τα τραπέζια γύρω απ' το δικό μου ήταν σαν τις ακριβοπληρωμένες θέσεις της Όπερας.

Δεν μπορούσα ούτε εγώ να πιστέψω πως, λόγω των εφημερίδων, είχα γίνει ο πολυτιμότερος πελάτης του καφεενείου.

Έπειτα από κάποιο διάστημα, καθώς συζητούσαν μεταξύ τους για τα πολιτικά θέματα, άρχισαν να ρωτούν και τη δική

μου γνώμη· τους έδινα σύντομες απαντήσεις. Δεν καταλάβαιναν ακριβώς το πώς σκεπτόμουν. Όμως, η μεγαλύτερη μεταστροφή σημειώθηκε όταν συνειδητοποιήσαν ότι ήξερα καλύτερα από αυτούς το ποδόσφαιρο. Τους είχα πει πως, «όταν έπαιζα στην ομάδα νέων της Μπεσίκτας, τραυματίστηκα στο γόνατο και υποχρεώθηκα να εγκαταλείψω το ποδόσφαιρο». Ήταν ψέμα. Όμως δεν το υποψιάστηκαν ούτε στιγμή.

Τώρα εγώ ήμουν ο «αμπί» του καφεeneίου.

Με συμβουλευόνταν για όλα τα ζητήματα.

Έτσι τρύπωσα στην κοινωνία της κωμόπολης.

Μου διηγόνταν τα καθημερινά τους βάσανα, τα κουτσομπολιά, τους γάμους μεταξύ των πλούσιων οικογενειών, τις κτηματικές διαφορές, την πρόταση να γκρεμίσουν ολοσχερώς την κωμόπολη και να χτίσουν μια καινούργια, το σχέδιο να οικοδομήσουν ένα μεγάλο ξενοδοχείο στην παραλία, ότι την εκκλησία πάνω στον λόφο την έχτισε ένας από τους Αποστόλους, ότι φυγάδευσαν το σώμα του Ιησού και το έθαψαν σ' εκείνη την εκκλησία, ότι κάτω απ' την εκκλησία κρύβεται ένας αμύθητος θησαυρός, μου μίλησαν για τις παιχνιδιάρες γυναίκες της κωμόπολης, τις αντιμαχόμενες ομάδες, τα φονικά, τις βεντέτες. Στη μέση της αφήγησης έστριβαν δύο τσιγάρα και μου πρόσφεραν το ένα. Δεν το δεχόμουν, χαμογελώντας ευγενικά.

Φανταζόμουν ότι μια νύχτα η κωμόπολη θα υψωνόταν πάνω απ' τον καπνό του χασισιού και θα χανόταν στον ουρανό. Ήθελα να είμαι ξύπνιος για να παρακολουθήσω εκείνη τη νύχτα.

Όλοι ήταν λίγο μεθυσμένοι. Μέχρι και οι γυναίκες κάπνιζαν χασίσι. «Τι λες τώρα, αμπί, εδώ και τα μωρά καπνίζουν», μου έλεγαν χαμογελώντας.

Όμως, ακόμα και στη μισομεθυσμένη κατάσταση που βρίσκονταν, ήταν προσεκτικοί. Διηγόνταν τα όσα φαίνονταν, τις συχνά επαναλαμβανόμενες φήμες, ωστόσο δεν άγγιζαν αυτά που πραγματικά με ενδιέφεραν, ούτε το τι γινόταν στα βάθη της κωμόπολης.

Εκείνες τις μέρες αντιλήφθηκα μια μικρή λεπτομέρεια που θα μου άνοιγε την πύλη ενός άλλου κόσμου.

Η Χαμιγιέτ είχε έναν νεαρό συγγενή που ερχόταν μερικά βράδια να την πάρει. Δεν ήξερα ακριβώς τη συγγενική τους σχέση· εκείνος, πάντως, την αποκαλούσε «θεία». Έμεινε μαζί με τη Χαμιγιέτ.

Τον έβλεπα και στο καφενείο.

Δε μιλούσε σχεδόν σε κανέναν, καθόταν μοναχός, δεν έπαιρνε μέρος σε κανέναν καβγά ή λογομαχία, δε γελούσε με τα αστεία που γελούσαν όλοι, κάπνιζε αμίλητος. «Τα λεφτά που δίνεις στη θεία του ετούτο το αγόρι τα κάνει καπνό», μου έλεγαν οι θαμώνες του καφενείου.

Μου έδινε την αίσθηση ότι υπήρχε ένας αόρατος τοίχος, ένα απύθμενο χάσμα που τον χώριζε απ' τους υπόλοιπους. Δεν είχε την εμφάνιση καταπιεσμένου, καταπτοημένου ανθρώπου· αντίθετα, ήταν γερός, δυνατός νέος. Δεν είχε την ανάγκη των ανθρώπων. Ήταν ευχαριστημένος με ό,τι ήταν αυτό που τον απομόνωνε και δεν ήθελε να το μοιραστεί με κανέναν.

Πρώτη φορά έβλεπα κάποιον να είναι ευχαριστημένος μ' αυτό που τον χώριζε απ' τους άλλους.

Είχα αντιληφθεί ότι εξαφανιζόταν απ' τη μέση για μια δυο ώρες τα απογεύματα. Και όχι μονάχα εκείνος, αλλά όλοι οι νέοι χάνονταν την ίδια ώρα.

Μια μέρα, με την πρόφαση ότι θα πήγαινα περίπατο, σηκώθηκα και παρακολούθησα τους νέους. Δε χρειάστηκε να περπατήσω πολύ, είδα ότι πήγαιναν στο ίντερνετ καφέ στον αμέσως επόμενο δρόμο.

Ήταν ένα μισοφωτισμένο κατάστημα που μύριζε υγρό χαλί και χασίσι.

Αρκούσε να πάω δύο φορές στο καφέ σε ώρες που ήταν σχεδόν άδειο για να καταλάβω ποια ηλεκτρονικά chat room χρησιμοποιούσαν οι νέοι.

Ενας άντρας, συγγραφέας στο επάγγελμα, εγκαθίσταται σε μια παραλιακή κωμόπολη, χωμένη ανάμεσα σε πικροδάφνες και ελαιώνες, γεμάτη ευωδιά από γιασεμί και αγιόκλημα. Παρά την ειδυλλιακή ομορφιά του, ο τόπος είναι ένα νηαίστειο που κοκλάζει. Οι δύο πλουσιότερες οικογένειες μάχονται να αποκτήσουν τον έλεγχο της περιοχής. Και θα το καταφέρει όποια αποκτήσει και την κυριότητα του λόφου στην κορυφή του οποίου είναι χτισμένη μια παλιά εκκλησία. Ο θρύλος λέει πως κάτω απ' την εκκλησία κρύβεται ένας αμύθητος θησαυρός.

Ο ήρωάς μας παρατηρεί τους κατοίκους να συνωμοτούν, να κατηγορούν, να διαψεύδουν, να ποθούν και να φοβούνται, να κρύβουν απεγνωσμένα μυστικά, να μη διστάζουν να σκοτώσουν. Ο ίδιος είναι ανήμπορος να αντισταθεί στη γοητεία μιας παράξενης γυναίκας που δηλώνει ερωτευμένη με τον δήμαρχο αλλά υποκύπτει στην επίμονη πολιορκία του. Όταν έρθει η «ημέρα της κρίσεως» και όλοι ανοίξουν τα χαρτιά τους, τίποτε δε θα είναι πια το ίδιο.

Μια διαφορετική ιστορία μυστηρίου, όπου
ο αναγνώστης από την πρώτη κιόλας σελίδα
δεν αναζητά τον δράστη αλλά το θύμα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-618-01-0519-3

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 13998

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η